Ніва

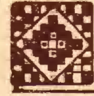
БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК
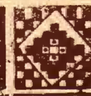

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 44 (818) ГОД XVI БЕЛАСТОК 31 КАСТРЫЧНІКА 1971 г. ЦАНА 60 гр.

У нацыянальнай камісіі ВК ПАРП

14 кастрычніка г.г. адбылося чарговае выязное пасяджэнне нацыянальнай камісіі Ваяводскага камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі. Гэтым разам адбылося яно супольна з экзекутывай Павятовага камітэта ПАРП у Гайнаўцы і было прысвечана ацэнцы працы гайнаўскага аддзела БГКТ.

У абшырнай інфармацыі аб дзейнасці БГКТ у Гайнаўскім павеце, якую зрабіла ідэалагічная камісія Павятовага камітэта ПАРП, а таксама ў дыскусіі, былі адзначаны сур'ёзныя дасягненні БГКТ на Гайнаўшчыне і накрэслены напрамкі дасканалення бэгакатоўскай дзейнасці ў павеце. У прапановах, выпрацаваных ідэалагічнай камісіяй і зацверджаных экзекутывай ПК ПАРП, між іншым указваецца: дасканаліць дзейнасць гурткоў шляхам сістэматычнага арганізавання сходаў, абапіраючыся на гадавыя планы працы, якія павінны зыходзіць з задач БГКТ і праблем асяроддзя; умацоўваць супрацоўніцтва гурткоў БГКТ з іншымі арганізацыямі; звяртаць большую ўвагу на папулярызацыю гаспадарчых задач; больш клапаціцца пра мастацкія калектывы; дасканаліць супрацоўніцтва праўлення аддзела з вясковым актывам; збіраць экспанаты ў белавежскі музей; паглыбіць супрацоўніцтва ПА БГКТ з аддзелам асветы і культуры.

Варта яшчэ падкрэсліць, што гэты партыйны дакумент важнае месца вызначае настаўнікам беларускай мовы. Гаворыцца ў ім, што кожны настаўнік беларускай мовы павінен быць актыўным дзеячам БГКТ. Таксама пастановы экзекутывы Павятовага камітэта абавязваюць грамадскія камітэты звярнуць большую ўвагу на працу гурткоў БГКТ і аказваць ім адпаведную дапамогу. (рл)

Беларускі дзяржаўны універсітэт. 30 кастрычніка г.г. спаўняецца 50 год ад дня яго заснавання. На стар. 6 чытайце артыкул «Універсітэт і яго выпускнікі».

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Сцяпан Баўтручук

Сцяпан Баўтручук з Новай Волі з'яўляецца перадавым гаспадаром у Міхалоўскай грамадзе. Спецыялізуецца ён перш за ўсё ў вырошчванні збожжавых культур і бульбы. У гэтым годзе сабраў ён па 30 цэнтнераў жыта (ранні пулаўскі сорт) з 1 гектара зямельных угоддзяў і такі самы ўраджай аўса (пшэбуй). Пад бульбу Сцяпан Баўтручук даў 300 цэнтнераў гною на 1 гектар зямельных угоддзяў і сабраў ураджай у сярэднім 250 цэнтнераў бульбы з 1 га.

Гадуе ён таксама 4 каровы, ад якіх штомесяц прадае малачарні 1000 літраў малака з вялікім працэнтам тлушчу (4,2 — 4,3 прац.). Варта адзначыць, што селянін Сцяпан Баўтручук прадаў дзяржаве з сёлетняга ўраджаю 850 кілаграмаў жыта і тым самым поўнасцю разлічыўся з сваёй кантрактацыйнай умовы. Бульбы прадасць ён дзяржаве каля 10 тон.

Тэкст і фота: Я. Цялушэцкі

■ Нарада варшаўскага актыву БГКТ прысвечана была абмеркаванню дзейнасці клуба і аддзела ў мінулым культурным годзе і накрэсленню напрамкаў працы на 1971—72 культурны год. З інфармацыяй на гэтую тэму выступіў сакратар аддзела Янка Заброцкі. Прысутныя ў дыскусіі звярнулі ўвагу на дасягненні і недахопы гэтай працы. Выступіў таксама з прамовай сакратар ГП Янка Зенюк. Нарада адбылася 15 кастрычніка. Вёў яе старшыня Юрка Бусловіч.

■ 17 кастрычніка пленарнае пасяджэнне бельскага аддзела склалася з двух частак. Першая, урачыстая, прысвечаная была 15-ай гадавіне БГКТ. Даклад аб 15-гадовай дзейнасці беларускага таварыства чытаў член Галоўнага Праўлення і прэзідыума аддзела Янка Суліма. Узнагароды актывістам уручыў сакратар ГП Янка Зенюк. З прывітальным словам выступіў сакратар павятовага камітэта ЗСЛ Эдвард Курзыновіч. У другую частку ўвайшлі арганізацыйныя справы. Па прапанове прэзідыума аддзела (аб чым мы ўжо пісалі) былі адкліканы з прэзідыума Мікалай Гайдук, Янка Войцюк і Аляксандр Хшаноўскі і ўведзены Аляксей Карпюк, Мікалай Зіневіч, Сцяпан Трахімюк і Юрка Лявоцюк. Па прапанове сакратара ГП Янкі Зенюка старшынёй аддзела выбраны Аляксей Карпюк. Ён жа павёў далей пленум і прадставіў заданні ў сувязі са справаздачна-выбарнай кампаніяй у БГКТ.

■ Пленум сямяціцкага аддзела, які адбыўся 17 кастрычніка ў Мілейчыцах, разгледзеў дзве справы. «Заданні гурткоў БГКТ у святле дырэктыў партыі на VI з'езд» — з такім дакладам выступіў старшыня ГП БГКТ Міхась Хмялеўскі. Старшыня аддзела Анатоль Мартыновіч прадставіў інструкцыю ГП адносна справаздачна-выбарнай кампаніі ў гуртках БГКТ, а сакратар аддзела Міхась Вішанка запрапанаваў адказных актывістаў за паасобныя гурткі ў справаздачна-выбарнай кампаніі. Пленум пастанавіў да 15 лістапада правесці перадвыбарныя сходы, а ад 15 лістапада па 15 снежня — справаздачна-выбарныя. У пленуме ўзяў удзел прадстаўнік павятовага ўпраўлення ўнутраных спраў ПРН у Сямяцічах Крыстына Пэлшынская.

■ 19 кастрычніка пасяджэнне прэзідыума ГП адбылося ў Варшаве супольна з прадстаўнікамі прэзідыума варшаўскага аддзела. На павестцы дня была ацэнка дзейнасці варшаўскага аддзела ў мінулым культурным годзе. Інфармацыю аб працы злажыў яго сакратар Янка Заброцкі, а адказваў на шматлікія пытанні старшыня аддзела Юрка Бусловіч. У шырокай дыскусіі выяўлены былі дасягненні і недахопы працы праўлення аддзела, сцверджана было, што існуе там добры актыў. Члены прэзідыума ГП добра ацанілі дзейнасць аддзела. У гэтым пасяджэнні ўзялі таксама ўдзел прадстаўнік упраўлення ўнутраных спраў сталічнай рады нарадовай Казімера Хайноў, прадстаўнік аддзела культуры сталічнай рады нарадовай — Чэслава Хмялеўская, сакратар сталічнага праўлення ТППР Чэслаў Пасонь і прадстаўнік універсітэцкага праўлення ЗМВ Базылі Кунах. Разгледжаны былі таксама ўнутрыарганізацыйныя справы ГП. (мс)

ВЫХОДЗЯЧЫ З ДЫРЭКТЫЎ ПАРТЫІ

З трыбуны залы пасяджэнняў ВРН у Беластоку адзін малады радны, настаўнік па прафесіі (прозвішча яго мне вядомае) прадставіў сабраўшымся на сесію вось такую гісторыю: селянін з Беластоцкага павета рашыў прадаць старога каня. Дык павёў яго на скупачны пункт у Заблудаве. Аднак класіфікатар прызнаў, што яго конь ужо да скупкі не надаецца. Засмучаны гаспадар, злосны, што патраціў каштоўны час, павалокся са сваім «буланым» дамоў. Па дарозе, нібы выпадкова, сустрэў нейкага незнаёмага «пана». Завязалася гутарка, у час якой селянін перад гэтым «панам» красамоўна выліў сваю злосць на ўраднікаў і на пануючыя парадкі. На здзіўленне гаспадара, незнаёмы запрапанаваў яму, што купіць у яго гэтага няшчаснага каня. Вядома, селянін не таргаваўся, адпусціў «буланага» за паўцаны, каб толькі пазбыцца клопату. Аднак пацікавіла яго, што будзе далей з гэтым конікам. Пайшоў тады следам за купцом. І тут яшчэ болей здзівіўся, бо пасля нейкага часу пазнаў свайго «буланага» сярод коней, якія ў той жа дзень былі куплены на заблудаўскім скупачным пункце.

А ў дырэктывах (пункт 68) чытаем: *...Трэба палепшыць функцыяніраванне вясковага рынку і распазнанне яго патрэб, болей спраўна прымаць ад сялян сельскагаспадарчыя прадукты, забяспечыць інфармацыю, фінансавае абслугоўванне, тэхнічна-эканамічныя парады, якія садзейнічалі б росту прадукцыйнасці гаспадарак і лепшаму выкарыстанню сродкаў вытворчасці. Неабходна прызначыць больш грошай на разбудову пунктаў скупкі і складаў, забяспечыць іх тэхнічнымі прыладамі і сродкамі транспарту, прыгоднымі для перавозкі жывёл, агародніны і фруктаў...»*

Чытаючы гэтыя накіраванні нашага дзеяння, прыпомнілася мне замалёўка з вёскі Шчыты. Некалькі гадоў таму назад позным асеннім вечарам са здзіўленнем убачыў я селяніна, які запрагаў каня ў воз, нагружаны цукровымі буракамі. «Мушу ехаць нанач, каб на

Працяг на стар. 4

Падзеі ◊ Здарэнні ◊ Факты ◊ Каментарыі ◊ Весткі

СВЕТ

ВІЗІТ БРЭЖНЕВА

Калі аддаю гэты матэрыял да друку, генеральны сакратар ЦК КПСС Леанід Брэжнеў прыбывае з афіцыяльным візітам у Францыю. Прадбачваецца, што гэты візіт будзе працягвацца шэсць дзён.

Узбуджае ён зразумелае зацікаўленне на свеце не толькі таму, што выпадае дакладна ў гадавіну пабыўкі прэзідэнта Ж. Пампіду ў Маскве. Трэба сказаць, што Францыі залежыць на супрацоўніцтве і добрых суадносінах з Савецкім Саюзам. Францыя бачыць у гэтым супрацоўніцтве найважнейшы элемент умацоўвання ўсебаковых суадносін паміж Усходам і Захадам. Бачыць таксама ў гэтым супрацоўніцтве ўласную ролю ўс Еўропе.

ЗА БЯСПЕКУ

У заяве «За мір і бяспеку народаў», адобранай пленумам Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Фінляндыі, адзначаецца, што апублікаванае ўрадамі СССР і ЗША паведамленне аб візіце прэзідэнта Р. Ніксана ў маі 1972 года ў Савецкі Саюз адкрывае новыя магчымасці ў справе разрадкі міжнароднай напружанасці, што адпавядае жыццёва важным інтарэсам народаў усіх краін свету.

ЦК КПФ заклікае ўрад краіны да дыпламатычнага прызнання ГДР і перагавораў аб усебаковай нармалізацыі адносін з ёй. У заяве падкрэсліваецца, што Фінляндыя і ГДР могуць нармалізаваць свае адносіны незалежна ад таго, як ФРГ ставіцца да фінскай прапановы.

ВЫСОКАЯ АЦЭНКА

Група заходнегерманскіх урачоў зрабіла паездку па Савецкім Саюзе. Яе ўдзельнікі далі высокую ацэнку пастаноўцы справы аховы здароўя ў СССР.

Як падкрэсліў кіраўнік дэлегацыі прафесар Ульрых Концаў, у Савецкім Саюзе на 1.000 чалавек насельніцтва прыпадае больш урачоў, чым у федэратыўнай рэспубліцы. Ён адзначыў таксама высокі ўзровень медыцынскага абслугоўвання насельніцтва ў СССР.

НОБЕЛЕЎСКІЯ ПРЭМІІ

Сёлеташнімі лаўрэатамі Нобелеўскай прэміі сталі чылійскі паэт Пабла Няруда, які зараз з'яўляецца паслом сваёй краіны ў Францыі, і Вілі Брант, канцлер Федэратыўнай Рэспублікі Германіі.

Спецыяльная камісія нарвежскага парламента, якая прызнала Бранту гэтую высокую прэмію, сцвярджае адначасова, што падаў ён «руку для згоды паміж былымі непрыяцельскімі краінамі» і «што ўнёс велізарны ўклад у стварэнне ўмоў для міру ў Еўропе».

ПАВЫШАНЫ СТЫПЕНДЫІ

ЦК КПСС і ўрад СССР прынялі пастанову аб павышэнні ад 1 верасня 1972 г. стыпендый студэнтам ВНУ і навучэнцам тэхнікумаў. Студэнты будуць атрымліваць стыпендыі на 25% вышэйшыя, а навучэнцы тэхнікумаў на 50%.

Тыя студэнты, якія выкажуцца выдатнымі ацэнкамі і грамадскай працай, могуць старацца аб павышэнні стыпендыі дадаткова на 25%.

Да 1975 г. будуць пабудаваны новыя інтэрнаты, а іх плошча складзе 5,7 мільёна квадратных метраў. (АК)

БССР

ЮБІЛЕЙ БАЛЬНІЦЫ

Споўнілася 25 гадоў з дня адкрыцця ўчастковай бальніцы ў мясцовасці Індура на Гродзеншчыне. У мінулым годзе за грошы навакольных калгасаў быў тут узведзены новы двухпавярховы будынак, у якім размешчана сто бальнічных кабінетаў. Цяпер у індурскай бальніцы працуюць звыш 50 медыцынскіх работнікаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Яна славіцца нават за межамі Беларусі.

ПАД СОНЦАМ ПУСТЫНЬ...

будуць працаваць электраматоры, выпрабаванне якіх закончылі канструктары магілёўскага ордэна Леніна завода «Электрарухавік». Першая партыя гэтых рухавікоў прызначаецца на экспарт у Індыю і Афганістан.

ПОСПЕХІ ХЛЕБАРОБАЎ

Хлебаробы калгаса «1 Мая» ў Слуцкім раёне атрымалі ў гэтым годзе ў сярэднім па 30 цэнтнераў збожжа з кожнага гектара. Бульба таксама ў іх пасыпала багата. Палявая брыгада з вёскі Клепчаны сабрала яе па 280 цэнтнераў з гектара.

БЮРАКРАТЫІ — НЕ!

З Гомеля паведамляюць, што калектыў аб'яднання «Беларусьнафта» як адзін з першых у краіне аб'явіў рашучую барацьбу бюракратыі. Замест пяціступенчатай сістэмы: аб'яднанне — трэст — кантора — участак — брыгада яны ўвялі толькі тры дыспетчарскія звенні: аб'яднанне — упраўленне буравых работ — брыгада. Гэтым чынам скасаваны многія адміністрацыйныя адзінкі, а дзесяткі інжынераў, тэхнікаў і служачых, якія дагэтуль займаліся «паперай», накіраваны на вытворчасць.

ЯК ПА МАСЛЕ

Славяцца вырабы Бярозаўскага малочнага завода. Некалькі гадоў таму назад сыр яго прадукцыі заваяваў бронзавы медаль на ўсесаюзнай выстаўцы народнай гаспадаркі СССР, а цяпер там жа высока ацэнены смакавыя якасці бярозаўскага масла.

САМАДЗЕЙНАСЦЬ

Светлагорск — адзін з малодшых гарадоў Савецкай Беларусі. Тут на заводзе штучнага валакна аб'яўлены агляд-конкурс мастацкай самадзейнасці. Гэта ў сувязі са знамянальнай гадавінай — паўстагоддзем Савецкага Саюза.

ПА- БЕЛАРУСКУ Ў МАСКВЕ

У час 7 Міжнароднага музычнага кангрэсу, які ў Маскве разглядаў праблему «Музычная культура народаў: традыцыі і сучаснасць», між іншымі выступілі тры вакальна-этнаграфічныя ансамблі з палескіх вёсак Тонеж і Букча Лельчыцкага і Клетная Пінскага раёнаў. Удзельнікі кангрэсу слухалі іх з зацікаўленнем.

ЗДЫМАЕ «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ»

Аўтар сцэнарыя і рэжысёр Юрый Цвяткоў разам з аператарам Маркам Браўдэ нядаўна пачалі здымкі да новага мастацкага музычнага фільма «Снягурачка», які пастаўлены па матывах аднаіменнай п'есы А. М. Астроўскага. (вр)

ПОЛЬШЧА

НАРАДА СЯЛЯН

22 кастрычніка г.г. адбылася нарада перадавых сялян, якая прысвячалася дыскусіі над дырэктывамі на VI з'езд ПАРП. У нарадзе ўдзельнічаў I сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк. Сяляне дыскутавалі аб тым, якім чынам павялічыць сельскагаспадарчую прадукцыю, а перш за ўсё колькасць мяса і малака. Вялікія задачы пастаўлены перад ПГР-амі, якія павінны ў гэтай пяцігодцы павялічыць прадукцыю свініны на 95% і ялавічыны на 44%. Неабходна ліквідаваць дыспрапорцыю ў жывёлагадоўлі паміж паасобнымі ваяводствамі, паветамі, нават вёскамі. Дзяржава са свайго боку запэўніць большую колькасць кармоў, будаўнічых матэрыялаў, а таксама павялічыць колькасць неабходнага абсталявання для гаспадарчых будынкаў. Сяляне павінны штогод планаваць дадатковыя колькасці сена, бульбы і іншых кармоў з той мэтай, каб з недахопу іх не збываць кароў і свіней. Неабходна таксама ўводзіць спецыялізацыю ў гадоўлі той ці іншай хатняй жывёлы ў паасобных рэгіёнах. Як ужо агульна вядома, дзяржава таксама стварыла для гэтага спрыяючыя ўмовы, ліквідуючы абавязковыя пастаўкі збожжа, мяса і бульбы.

ПЛЕНУМ ЗНП

19 кастрычніка г.г. адбылося пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення Саюза польскіх настаўнікаў, якое прысвячалася наступным тэмам: замацаванню сацыялістычнага характару школы і сацыяльна-бытавым справам членаў саюза. Пад час абрадаў іх удзельнікі выступілі з прапановамі адносна павышэння ўзроўню працы школы, дасканалення дыдактычна-выхаваўчай сістэмы, а таксама паляпшэння ўмоў працы настаўнікаў. Шматлікія прапановы адносіліся да таго, каб дасканаліць арганізацыйную структуру і формы дзейнасці, а таксама спосабы выкарыстоўвання саюзнага фонду. На пленуме створана была камісія, якая зоймецца апрацоўкай перспектыўнай праграмы дзейнасці саюза, выкарыстоўваючы пры тым матэрыялы і прапановы з гэтай нарады.

ЗА НОВУЮ СІСТЭМУ

Не задавальняе існуючая цяпер сістэма набору ў вышэйшыя школы. Не запэўнівае яна аб'ектыўнай ацэнкі кандыдатаў і не стварае роўных шанцаў для моладзі. Таму і існуе запатрабаванне на апрацоўку новай сістэмы, якая будзе больш справядлівай. У будучыні ўступны экзамен не павінен быць толькі паўтарэннем экзамену на атэстат сталасці, а павінен ён дазволіць выбраць найбольш здольных кандыдатаў. Да таго часу, пакуль будзе апрацавана новая сістэма набору, неабходна ўжо цяпер увясці патрэбныя папраўкі ў дагэтуляшнюю сістэму. Трэба перш за ўсё змяніць правілы прызнавання дадатковых пунктаў за паспяховую навуку ў сярэдняй школе.

ДНІ САВЕЦКАГА КІНАФІЛЬМА

5 лістапада г.г. пачнуцца Дні савецкага кінафільма. Будзе гэта ўжо 25-ты агляд савецкіх фільмаў. Урачыстае адкрыццё Дзён адбудзецца ў варшаўскім кіно «Скарпа», дзе будзе дэманстравацца кінафільм «Беларускі вакзал». Ва ўрачыстасці будуць удзельнічаць прадстаўнікі савецкага кіно. (яц)

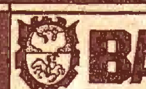

ВАЯВОДСТВА

ПАВЯТОВЫЯ ПАРТКАНФЕРЭНЦЫІ

У мінулую суботу і нядзелю адбыліся павятовыя партыйныя канферэнцыі ў Аўгустове, Беластоку, Дуброве, Сувалках, Замброве, Граеве, Гайнаўцы, Сейнах і ў Саколцы.

У беластоцкай канферэнцыі ўдзельнічаў член Палітбюро, міністр замежных спраў Стэфан Ендрыхоўскі.

На ўсіх канферэнцыях рабочыя дыскусіі адбываліся ў спецыялістычных групах. У дыскусіях было ўнесена шэраг канкрэтных прапаноў, якія будуць разгледжаны на пасяджэннях экзекутыў павятовых камітэтаў партыі.

Павятовыя канферэнцыі выбралі сваіх дэлегатаў на ваяводскую канферэнцыю.

НАРАДА Ў ВК ЗСЛ

Перадавікі сельскай гаспадаркі — члены ЗСЛ сустрэліся на ваяводскай нарадзе з прадстаўнікамі цэнтральных і ваяводскіх улад. На нарадзе прысутнічалі намеснік старшыні Рады Дзяржавы, прэзас Галоўнага Камітэта ЗСЛ Станіслаў Гуцва, сакратар ГК ЗСЛ Мечыслаў Мажэц, а з ваяводскіх улад — прэзас ВК ЗСЛ Т. Гоздэк, старшыня прэзідыума ВРН С. Жмійка і намеснік старшыні прэзідыума ВРН Ул. Міхалюк. Абмяркоўваліся справы інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі. Падкрэслівалася, што найважнейшай справай на Беласточчыне з'яўляецца як найхутчэйшае выкарыстоўванне прадукцыйных рэзерваў, а для гэтага патрэбна лепшая спецыялістычная падрыхтоўка сялян і больш рацыянальнае выкарыстоўванне сродкаў прадукцыі.

ПЛЕНУМ ВП ЛОК

На днях адбыўся пленум ваяводскага праўлення Лігі абароны краіны. Абмяркоўваліся дасягненні арганізацыі і заданні Лігі на бліжэйшы час. На пасяджэнні прысутнічаў прэзас ГП ЛОК генерал брыгады З. Шыдлоўскі. У дыскусіі зварочвалася ўвага на слабей працуючыя звенні арганізацыі і на распаўсюджванне цікавейшых форм працы. Генерал З. Шыдлоўскі ў сваім выступленні падкрэсліў, што ў працы грамадскім чынам членаў ЛОК Беластоцкае ваяводства займае бесканкурэнцыйна першае месца. Цяпер трэба звярнуць больш увагі на лепшыя эфекты ў палітычна-выхаваўчай працы.

ПЕРСПЕКТЫВЫ МЕЛІЯРАЦЫІ

На сельскагаспадарчай доследнай станцыі «Бебжа» ў Граеўскім павеце адбылася прэс-канферэнцыя для прадстаўнікоў газет, часопісаў, радыё і тэлебачання на тэму перспектыў меліярацыі на Беласточчыне. Як падкрэслівалася на канферэнцыі, меліярацыя з'яўляецца галоўнай умовай інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі. Аднак у нашым ваяводстве змеліяравана толькі 29% ворнай зямлі, у той час, калі сярэдняя ў краіне — 58%. Змеліяравана ў нас 42% зялёных угоддзяў, а сярэдняя ў краіне — 56%. Шырока абмяркоўваліся справы ўмелага спалучэння інтарэсаў сельскай гаспадаркі з ахавай натуральнага асяроддзя прыроды.

БУРМІСТРЫ З ЗША

На запрашэнне ўраду ў Польшчы прабывалі бурмістры з ЗША. Нядаўна яны пабывалі ў Гайнаўцы, дзе цікавіліся працай рады нарадовай, а затым наведалі Белавежу. (яч)

Niedziela 31.X.

8.00 Program dnia. 8.05 TV Kurs Rolniczy: „Uproszczenie i specjalizacja produkcji zwierzęcej w gospodarstwie". 8.40 „Przypominamy, radzimy". 9.00 TV Klub Śmiałych. 10.20 „Alaska" II — rep. („W cztery świata strony"). 11.00 „Kierunek Meksyk" — film fab. węgierski. 12.30 Dziennik. 12.45 „Pomiędzy dwiema latarniami" — program folklorystyczny. 13.30 „Przemiany". 14.00 „W starym kinie". 15.00 Dla dzieci: M. Skwarnicki — „W krainie Filatelii". 16.00 „W obiektywie". 16.30 „Jazz Jamboree 71". 17.20 PKF. 17.30 „Klub Sześciu Kontynentów". 18.10 „Melodie Wielkiego Ekranu" — piosenki radzieckie. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak być kochaną" — film fab. pol. 21.40 Magazyn sportowy. 22.10 Scena Monodram: „Eksperyment".

Poniedziałek 1.XI.

9.25 Program dnia. 9.30 „Requiem dla fletu czarodziejskiego" — film fab. czechosł. 10.30 „Cmentarz na Powązkach w Warszawie" — rep. 11.00 „Radar". 12.10 Program dnia. 12.15 Dziennik. 12.30 „Echo stadionu". 13.00 „Spotkanie z pisarzem" — Tadeusz Konwicki. 13.30 Dla młodych widzów: „Najlepszy na torze" — film fab. radz. 15.25 „Eureka". 15.55 „Piórkiem i węglem". 16.20 „Stradivarius z Janowskiego powiatu" — rep. 16.50 „Pieśń miłości" — film fab. ang. 18.45 Reportaż. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: J. Iwaszkiewicz — „Maskarada". 21 35 „Wspaniałość Wersalu" — film franc.

Wtorek 2.XI.

10.00 Powszednie dni" — film fab. NRD cz. IV. 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — L. Kruczkowski „Niemcy" .12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Budowa i czynności życiowe zwierząt". 15.20 i 22.35 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Od polowego wypału". 17.10 „Oferty". 17.25 „Rozmowy o książkach". 17.40 Ekran Młodych. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Powszednie dni" — film fab. NRD odc. IV. 21.15 Śpiewa Krystyna Szostek-Radkowa. 21.45 „Kontakty". 22.15 Dziennik.

Środa 3.XI.

9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „Lata trzydzieste". 10.30 „Adiutant jego ekscelencji" — film radz. cz. I. 11.55 Dla szkół: (kl. VII) Historia — „Noc listopadowa". 13.00 „Wybieramy zawód". 13.25 Sprawozdanie z rewanżowego meczu piłki nożnej w ramach rozgrywek o Puchar UEFA: UT Arad — Zagłębie (Wałbrzych). 15.20 i 22.45 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Galeria na medal", „Klub Kluczników", „Zrób to sam". 17.30 Sprawozdanie z rewanżowego meczu piłki nożnej w ramach rozgrywek o Puchar UEFA: Legia (Warszawa) — Rapid (Bukareszt). W przerwie ok. 18.15 TV Kurier Warszawski. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Adiutant jego ekscelencji" — film radz. odc. I. 21.15 PKF. 21.25 „Światowid". 21.55 „Ogród miłości" — III program („Wieczór z Pantomimą"). 22.25 Dziennik.

Czwartek 4.XI.

8.15 Matematyka w szkole: „Problemy wprowadzania twierdzeń matematycznych" cz. I. 9.00 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „Lata trzydzieste". 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — „Polska poezja współczesna" cz. III. 14.00 Mechanizacja Rolnictwa: „Układ zasilania silników spalinowych". 15.20 i 22.50 Politechnika TV I roku. Geometria wykreślna. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem". 17.45 Magazyn ITP. 18.00 Reportaż filmowy z VII Bydgoskiego Festiwalu Muzycznego. 18.30 TV Kurier Białostocki. 18.45 „Jak krawiec kraje" — rep. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 Sprawozdanie z międzypaństwowego meczu bokserskiego Polska — NRF. 22.30 Dziennik.

Piątek 5.XI.

8.00 TV Kurs Rolniczy dla agronoma i zootechnika: „Organizacja usług w gromadzie". 9.00 Dla szkół: (kl. VII) Zajęcia techniczne — „Szkło". 9.35 „Randall i duch Hopkirka" — film ang. 11.55 Dla szkół: (kl. VII) Wychowanie obywatelskie — „Współodpowiedzialność". 15.20 i 23.05 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Pora na Telesfora". 17.35 „Nie tylko dla pań". 17.55 Magazyn Medyczny. 18.25 TV Kurier Mazowiecki. 18.40 „Gramy o telewizor" — teleturniej. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Nowela filmowa. 20.35 „Kraj". 21.15 Film fabularny. 22.45 Dziennik.

Sobota 6.XI.

9.55 Dla szkół: (kl. VI) Geografia — „Pogoda i klimat". 10.30 „Trzeba przejść i przez ogień" —film fab. radz. 12.45 Dla szkół: (kl. IV lic.) Biologia — „Cytologiczne podstawy genetyki". 15.50 Program dnia. 15.55 Program I proponuje. 16.15 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.30 Dziennik. 16.40 Teatr Młodego Widza: P. Malkow — „Zapiski komendanta Kremla". 17.20 Dla młodych widzów: „Pierwsza szczęśliwa" — rep. 17.40 „Spotkania z przyrodą". 18.05 Reportaż. 18.35 „Pegaz". 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.00 „Studio 16". 21.40 Dziennik. Wiadomości sportowe. 22.00 „Trzeba przejść i przez ogień" — film fab. radz. 23.30 „Mateo Falcone" — nowela film. TVP („Klasyka światowa").

Piątek, 29 października

8.05 Nowiny. 8.15 Dla uczniów. 8.45 Film fab. 10.25 Dla wsi. 10.35 Nowiny. 12.55 Program dnia. 13.00 Dla dzieci. Spektakl teatralny. 14.50 Nowiny. 15.00 Film TV. 16.00 Panorama nowin. 16.10 Program z Grodna. 16.35 Film animowany dla dzieci. 17.15 Paryż w piosence. 18.15 W eterze „Młodość". 19.00 Czas. 19.30 Artloto. 20.40 Balet. 21.25 Nowiny.

Sobota, 30 października

7.00 Program dnia. 7.30 Nowiny. 7.45 Koncert. 9.00 Szkatułka muzyczna. 9.15 Przegląd międzynarodowy. 9.30 Almanach TV. 10.30 Na finiszu sezonu piłkarskiego. 11.00 Uniwersytet Białoruski. 11.30 W eterze „Młodość". 12.30 Świat socjalizmu. 13.00 Piłka nożna. „Spartak" — „Torpedo". 14.45 Festiwal twórczości ludowej. 16.40 Piosenki A. Nowikowa. 17.15 Poezja. 17.30 W świecie zwierząt. 19.00 Czas. 19.30 Panorama filmowa. 21.00 Piosenki francuskie. 21.30 Nowiny.

Niedziela, 31 października

7.00 Program dnia. 7.15 Nowiny. 8.00 Kiosk muzyczny. 8.30 Dla dzieci. 9.30 Echo. 10.30 Turniej TV. 11.00 Film animowany dla dzieci. 11.10 Białe i czarne. 11.30 Konkurs TV. 12.10 Uniwersytet ludowy. 13.00 Dla żołnierzy. 14.00 Koncert. 15.00 Klub filmowy. 16.00 Nowiny. 16.10 Filmy animowane dla dzieci. 16.30 W eterze „Młodość". 18.00 Twarze przyjaciół. 19.00 Czas. 19.30 Film fab. 20.55 Pieśni Rosji. 21.40 Nowiny.

Праца, парадак, самакантроль

Школа з Галавескай вуліцы

Успомнілі мы нядаўна ў «Ніве» пра бельскія сярэднія школы, між іншым, Тэхнікум сельскага рахунказодства. А фотарэпарцёр, калега Сянько прынёс і паказаў здымкі з гэтай школы. Са здымкамі журналіст выбраўся ў Бельск, каб здабыць подпісы. Здабыў подпісы, але не толькі... Спаткаўся з жывым сардэчным прыёмам. Паказалі яму ўсю школу, інтэрнат. Павялі ў падвалы, дакладна выкарыстаныя да апошняга месца. У адной з такіх падвалавых залаў музей мартыралогіі. Усю цэнтральную сцяну закрыў велізарны здымак лесу. Мой праваднік, магістр Стэфан Бароўскі (кіраўнік інтэрната) паясняе: «Тут у час акупацыі змяшчалася гестапа. На сцяне, за тым здымкам лесу, засталіся дагэтуль сляды куль ад расстрэлаў».

Кожны здзівіўся б, як неразумна запраектаваў мастак бельскі музей. Навошта закрыў ён жывыя сляды таго, аб чым наогул скромная рэшта экспанатаў хоча прыпомніць? Магістр Бароўскі паінфармаваў толькі, што мастак гэты быў з Беластока, але думаю, што недагляд тут і галоўнага арганізатара Музея рэвалюцыйнага руху ў Беластоку.

Бельскі тэхнікум сельскага рахункаводства — адна з цікавейшых школ наогул, а ў сетцы сельскагаспадарчых школ — мо найцікавейшая. Будзе бадай і адной з найстарэйшых школ на Беласточчыне. Адкрыла. свае дзверы дакладна ў верасні 1944 года.

Школа з вялікімі традыцыямі добрай работы, з вялікімі традыцыямі гаспадарнасці і парадку. Аб гаспадарнасці і парадку ў школе можна напісаць паэму. Калі ўспомнены кіраўнік інтэрната паказаў мне пакоі вучняў, чытальню, сталовую, санітарныя пакоі, я натавала сабе ў думцы факт, што так чыста ўтрыманага інтэрната я яшчэ не спаткала. Бо інтэрнат бельскага тэхнікума пярэчыць усялякім уяўленням аб школьных інтэрнатах, і таму нельга гэтага не падкрэсліць. А заслуга тут і кіраўніцтва, але і, як безупынна прыпамінаў магістр Бароўскі, самой моладзі, школьнага самаўпраўлення. Сістэма працы, парадку і кантролю тут такая, што інтэрнат, у якім жыве 220 асоб, мае толькі дзве прыбіральшчыцы, для калідораў. Усе жыллёвыя пакоі, таксама санітарныя, прыбіраюць самі жыхары інтэрната.

Як выглядае першы лепшы пакой у інтэрнаце? Дакладна засланыя аднольковага колеру коцамі тапчанікі. На кожным з іх дзявочай рукой (бо дзяўчат у інтэрнаце значна больш), пасаджана лялька ці якая іншая цацка. Сімпатычна глядзяць гэтыя мёртвыя істоты на наведвальніка. На століках сапраўднай чысціні салфеткі ўласнай работы. Вазоны. Многа вазонаў, усюды зелень. На сценах (гэта ўжо дар кіраўніцтва) рэпрадукцыі карцін сусветнага мастацтва. Звяртаю ўвагу, што пераважаюць лёгкія каляровыя творы імпрэсіяністаў і рускай класікі XIX стагоддзя.

Уласным гаспадарскім спосабам вучні вылажылі глазурай свае санітарныя пакоі, парабілі вешалкі-сушылкі для бялізны. Тут, а не ў пакоях, сціраецца і сушыцца ўсё. А чыста, як у лабараторыі.

Кветкі і зелень ідуць скрозь за табой па доўгіх калідорах. І яшчэ адна, мо цікавая ўвага: пакой кіраўніка не адрозніваецца ад вучнёўскіх ані блішчачай мебляй, ані цяжкімі шторамі з плюшу. Усюды без перашкод вандруе сонечны асенні прамень. Ціха і спакойна. Настрой працы.

Пра вучоныя справы школы вяду размову з намеснікам дырэктара па педагагічных справах мгр Мар'янам Кулешам, педагогам — ветэранам школы Ядвігай Барышэўскай, маладым дырэктарам 500-гектаровай гаспадаркі пры школе мгр інж. Стэфанам Цыранкам — выхаванкам Люблінскай вышэйшай сельскагаспадарчай школы. Даведваюся, што выхадцы з бельскага тэхнікума атрымліваюць дыплом тэхніка-эканаміста. Яны добрыя спецыялісты ў ПГР-ах, ПОМ-ах, ва ўсіх сельскіх установах. Многія з іх ідуць у вышэйшыя эканамічныя школы: СГГВ, ВСР-ы, на фізіку і матэматыку ў школы універсітэцкага тыпу.

500-гектаровая гаспадарка пры школе была арганізавана 2 гады назад з дзяржаўнага фонду зямлі. Гаспадарка спецыялізуецца ў прадукцыі добрага насення. Неўзабаве прыбудзе гаспадарцы 150 новых гектараў зямлі. Займецца яно тады жывёлагадоўляй.

А пакуль што гадоўлю свіней для ўласнай кухні вядзе школа і інтэрнат на прышкольным трохгектаровым агародзе. Вырастае тут уся патрэбная для школы гародніна і бульба.

Вера Леўчук
Фота Цаф — Сянько

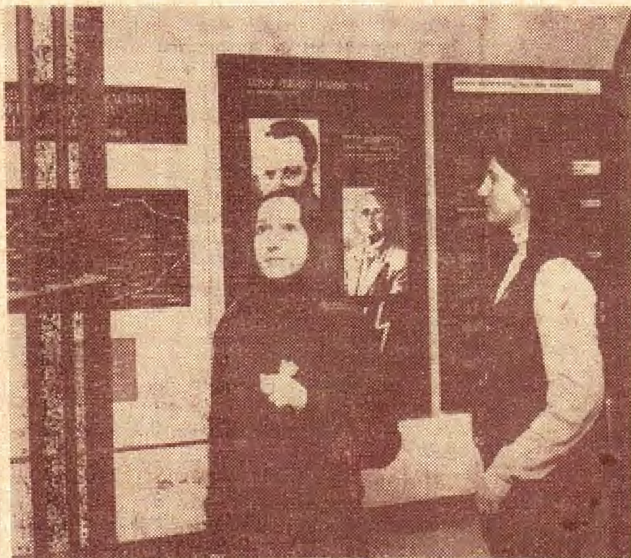

У музеі.

Фізічны кабінет. Заняткі вядзе мгр Марыя Нікіцюк.

Хімічны кабінет. Заняткі вядзе Юзэф Кэндзёра.

Школьны спорт

Пацяшаючае ажыўленне

Ужо многа год праводзіцца міжнароднае чатырохбор'е па лёгкай атлетыцы на кубак «Сьвята млодых». Гэта найвялікшае масавае спартыўнае мерапрыемства для вучняў пачатковых школ. Мерапрыемства гэтае настолькі, калі так можна сказаць, дасканалае, што фактычна дае магчымасць прыняць у ім удзел кожнаму вучню з кожнай школы. Інакш гаворачы, тут у пэўнай меры можна назіраць адносіны некаторых школ і настаўнікаў да фізкультуры ў школе. Калі настаўнік рыхтаваў вучняў бегаць, кідаць і скакаць, і запісаўся з дружынай на турнір, значыць, ён абыякава да фізкультурнага выхавання як прадмета не адносіцца.

У мінулым было па-рознаму. З уласнага назірання ведаю, што, напрыклад, у Бельскім павеце турнір па чатырохбор'і быў заўсёды малазаўважальным, таму што прымала ў ім удзел малая колькасць вучняў. У гэтым годзе назіраецца павелічэнне колькасці як школ у турніры, так і саміх удзельнікаў.

Каб даць лепшую магчымасць старту ўсім удзельнікам, арганізавана ў павеце восем раёнаў. У раёне магла прыняць удзел каманда з кожнай пачатковай васьмікласнай школы. У гэтым годзе ў лёгкаатлетычным чатырохбор'і на кубак «Сьвята млодых» у павеце удзельнічала 41 школа.

У некаторых раёнах колькасць школ, прымаючых удзел у турніры, была задавальняючай. З прыемнасцю падкрэсліваем, што ў такіх раёнах, як Гацькі, Нурэц ці Орля прымала ўдзел у турніры па сем школ.

Найлепшых вынікаў дасягнула пачатковая школа № I з Бельска, дзе настаўнікамі фізкультуры з'яўляюцца Ян Герман і Валянціна Геруля. З вясковых школ найлепшых вынікаў дасягнулі вучні пачатковай школы ў Паўлах, атрымліваючы 1604 пункты. Справа асабліва прыемная, бо паўлаўская школа з'яўляецца маленькай васьмігодкай, мае цяжкія памяшкальныя ўмовы, не мае ні гімнастычных залаў, ні стадыёнаў, нават няма добрай спартыўнай пляцоўкі. І нягледзячы ні на што, найлепшая! Таямніца дасягненняў паўлаўскай школы заключаецца ў тым, што тут існуе спрыяльная атмасфера з боку кіраўніцтва школы, якую выкарыстоўвае, укладаючы ўсю сваю душу ў працу, настаўніца фізкультуры Валянціна Сегень.

Назіраючы за школьным спортам у Бельскім павеце, нельга не бачыць, што ў апошнім часе нешта тут рушыла. У мінулым годзе ў спартыўным спаборніцтве гэты павет займаў 10-ае месца. У гэтым годзе баскетбалісты і футбалісты ўвайшлі ў першую шасцёрку ў ваяводстве.

Усё гэта адбылося дзякуючы таму, што за справы школьнага спорту ўзяліся настаўнікі, асабліва настаўнікі вясковых школ. Напэўна ўсяму гэтаму спрыяе і той факт, што зараз у павеце налічваецца каля 25 настаўнікаў — спецыялістаў па фізкультуры. Таму фізкультура пачынае лічыцца і ў вясковых школах нароўні з іншымі прадметамі.

Аднак, як і ва ўсім, існуюць і адмоўныя бакі школьнага спорту ў павеце: не ўсе яшчэ школы прымаюць удзел у чатырохбор'і (на 70 васьмікласовак — толькі 41). Другая справа — доступ моладзі на стадыён. У Бельску ёсць стадыён «Сполэм», на які моладзі надта цяжка трапіць. Калі адбываюцца якія-небудзь школьныя спартыўныя спаборніцтвы, за карыстанне стадыёнам «Сполэм» трэба плаціць, нягледзячы на тое, што яго кансерватар мае сталую месячную зарплату (штат). Не месца тут на разважанні аб даплатнасці за стадыён, але трэба сказаць, што стадыён «Сполэм» павінен быць адкрыты для школьнай спартыўнай моладзі.

Гаворачы аб недахопах, нельга прамінуць матэрыяльнай базы. Асабліва датычыць гэта вясковых школ, дзе не толькі няма спартыўных залаў, але нават няма найпрасцейшых спартыўных збудаванняў, як бегавая дарожка ці трамплін. З аднаго боку, адчуваюцца цяжкасці ў недахопе выканаўцаў спартыўных збудаванняў, а з другога — не ўсюды выкарыстоўваюцца магчымасці выканання гэтых рэчаў грамадскім чынам.

Напэўна, некаторым школам павінен дапамагчы аддзел асветы, некаторыя патрабуюць толькі спецыялістычнай дапамогі, але ёсць справы, якія трэба вырашыць паміж самімі ўладамі. Вырашыць на карысць развіцця бельскага школьнага спорту.

А. Карпюк

Навуковая разведка на Беласточчыне

Трапіў нам у рукі зборнік навуковых артыкулаў, якія высвятляюць стан даследаванняў у галіне грамадскага і культурнага развіцця Беласточчыны пасля II сусветнай вайны. Гэта дапаўненне (суплемэнт) да VII тома гадавіка *«Акта Бальтыка Славіка»*, які выдае *Беластоцкае навуковае таварыства.* Зборнік паявіўся летам гэтага года і з'яўляецца справаздачным адлюстраваннем навуковай сесіі, якую гэтае таварыства наладзіла 9 чэрвеня 1969 года.

Для даследчыкаў нашай навейшай гісторыі, нашага быту і ўмоў, у якіх мы жывем, а таксама для тых, хто хацеў бы болей дакладна разабрацца ў складаных працэсах нашага «сёння», зборнік гэты з'яўляецца павучальным указальнікам, дзе чаго шукаць, хто калі і пра што пісаў аб Беласточчыне, дзе знаходзяцца неабходныя дакументы і публікацыі. У гэтым сэнсе варта адзначыць артыкул Яна Ясканіса *«Археалагічныя даследаванні на Беласточчыне на працягу 25-годдзя ПНР»*, у якім, як заўжды ў гэтага аўтара, з поўнай аб'ектыўнасцю ўказваецца старажытнасць пасяленняў нашых продкаў на той зямлі, дзе мы зараз жывем. Ежы Ёка падсумоўвае не надта ж багаты плён даследаванняў гісторыі міжваеннай Беласточчыны, а Міхал Гнатоўскі даволі крытычна і адмоўна ацэньвае ўсё, што дагэтуль было напісана пра рух супраціўлення ў Беластоцкім ваяводстве ў гады апошняй вайны.

Цікавыя заўвагі аб вывучэнні навейшых, ужо пасляваенных падзей нашай зямлі выказвае вядомы даследчык гэтага перыяду, доктар Генрык Маецкі. Між іншым указвае ён малавядомыя і цяжкадаступныя крыніцы ведаў для вывучэння крывавых змаганняў з рэакцыйным падполлем. Ірэна Грахоўская піша аб архіўных дакументах, якія адлюстроўваюць ажыццяўленне пасляваеннай зямельнай рэформы. А Аліна Штахельская прысвячае свой артыкул складаным справам засялення паўночных раёнаў Беластоцкага ваяводства.

У раздзеле, прысвечаным медыцынскім і прыродазнаўчым навукам, зацікаўленне ў чытачоў могуць знайсці апрацоўкі Тадэвуша Дзержыкрай-Рагальскага, які на аснове параўнаўчых антрапалагічных даследаванняў насельніцтва Беласточчыны і захаваных у магілах шкілетаў выказвае свае меркаванні аб тыпах людзей, якія калісьці жылі на нашых землях, аб іх выглядзе і даўгавечнасці, якая рэдка перавышала 50 год.

Тут таксама дацэнт Васіль Чэчуга піша аб неабходнасці аховы прыроды і натуральнага асяроддзя чалавека. «*Як паказваюць даследаванні, праведзеныя ў XX стагоддзі,* чытаем у яго артыкуле, — *большасць вядомых нам пустынь узнікла не ад перамены клімату, а ў выніку неразважнай дзейнасці чалавека*» (ст. 131). Гэты ж самы аўтар супольна з Міхалам Шымчуком прыводзіць свае даследаванні над станам чысціні галоўных рэк і рэчак Беласточчыны. Аказваецца, што ўжо цяпер засталося нямнога ў нас месц у рэчках, дзе без боязі набрацца нейкай хваробы, ці іншай бяды можна было б зусім свабодна выкупацца. А ўжо нікому не раіў бы піць «крынічную» ваду проста з якой-колеч рэчкі.

Некалькі аўтараў займаюцца эканамічнымі аспектамі пасляваенных пераўтварэнняў Беластоцкага ваяводства, а сацыёлагі і педагогі канцэнтруюць сваю ўвагу на розных баках грамадска-культурнага пульсавання нашай сучаснасці. Між іншым Стэфан Асановіч піша аб развіцці і пераменах рабочага класа пры народнай уладзе, В. Якубоўскі і Э. Паплінскі даследуюць культурныя зацікаўленні і патрэбы насельніцтва, Станіслаў Роман характарызуе развіццё школьніцтва ў Беластоцкай школьнай акрузе. І тут таксама — што нас асабліва цікавіць — ёсць артыкул (навуковае *камюніке*) Аляксея Карпюка, які супольна з іншым сацыёлагам Андрэем Садоўскім піша аб *«працэсах інтэграцыі беларускай этнічнай групы на Беласточчыне»* (10 старонак друку). Тэма вельмі важная для грамадскага становішча беларускай нацыянальнай меншасці, пражываючай у Польшчы, і таму яе вырашэнне, якое прапануюць чытачам указаныя вышэй аўтары, патрабуе асобнага, болей шырокага абмеркавання.

Віктар Рудчык

скупачным пункце заняць чаргу да вагі, дык раней вярнуся," — паясніў ён.

Цяпер, як кажуць, ужо такое не здараецца. І нельга глядзець толькі праз чорныя акуляры на акружаючы свет. Асабліва шмат добрага ў абслугоўванні селяніна паявілася на працягу апошняга года. Знаёмы гаспадар з вёскі Пянькі, радны Ваяводскай рады, пару дзён таму назад гаварыў мне:

— Цяпер, калі прывожу збожжа на базу, дык стаю, бы той пан. Хопіць толькі падкаціць канём пад рампу, а рабочыя падскочаць, паставяць мяшкі на вагу і разгрузяць. Ты толькі знай грошы бяры.

Але гэты ж самы гаспадар, калі захацеў, каб ГС уласным транспартам даставіў яму з Міхалова ў Пянькі (найздалья 3 км) 3 тоны штучных угнаенняў, дык патрабавалі ад яго аж 300 злотых за перавоз.

Аказваецца, што і на гэтую праблему ёсць развязка. Тут добра было б выкарыстаць у шырэйшым маштабе вопыт ПЗГС у Саколцы. Старшыня Эдвард Надзея гаворыць мне, што яны загадзя збіраюць ад сялян заказы на штучныя ўгнаенні, а пасля, замест на склад, *адразу ўласным транспартам і бясплатна дастаўляюць іх проста да сялян.* Такім чынам штучныя ўгнаенні ў гэтым годзе атрымалі гаспадары з Піражкоў, Новай Волі, Гуран, Горкі, Крынак. На паляпшэнне ўмоў на пунктах скупкі Сакольскі ПЗГС толькі ў гэтым годзе выдаў амаль два мільёны злотых. Між іншым адкрыты новы скупачны пункт у вёсцы Бабікі. Абсталяваны ён яшчэ вельмі прымітыўна. Аднак мясцовыя і навакольныя сяляне цешацца. Даўней некаторым з іх даводзілася з каровамі ці са свіньмі вандраваць і па 15 кілометраў — аж у Шудзялава. Нават на класіфікатара ўжо не наракаюць, хоць я іх да гэтага заахвочваў. Во ў дзейнасці гэтых адказных працаўнікоў шмат чаго змянілася. Перш за ўсё класіфікацыю жывёлы праводзяць яны на аснове поўнай ананімнасці, не ведаючы, чыя жывёліна стаіць перад імі. Адначасова ведаюць яны, што цяперашняя грамадская атмасфера не спрыяе якому-колечы ашуканству, што шмат людзей глядзіць на іх паводзіны, што гаспадар можа адклікацца да старшыні, што можа — на ўласнае рызыка — патрабаваць класіфікацыі ў мясабойні. Таму хіба грамадская камісія, якую склалі прадстаўнікі партыйных і адміністрацыйных устаноў з Беластоцкага павета, надаўна праверыўшы некалькі пунктаў скупкі, не сцвердзіла адступленняў ад нормы.

Усё тады ідзе да таго, каб селянін не патрабаваў нізка кланяцца розным з божай ласкі «панам», каб не ён — селянін — быў кліентам, а наадварот, каб кліентамі ў яго на панадворку былі прадстаўнікі ўстаноў, створаных для абслугоўвання сельскай гаспадаркі.

«Дырэктывы» гэтаму садзейнічаюць.

Віктар Рудчык

Прыкладны пісьманосец

Янка Гогель з Зарэчан ужо 22 гады працуе пісьманосцам на пошце ў Гарадку, Беластоцкага павета. Штодзень даручае ён часопісы, пісьмы і іншыя перасылкі ў Валілы — Станцыю, Пілатоўшчыну, Юзэфова і суседнія калёніі. Збіраецца ў яго 59 экземпляраў штодзённай прэсы, 106 тыднёвікаў (у тым ліку больш 20 экз. «Нівы»), 13 экземпляраў «Грамады Рольнік Польскі», 20 экз. «Аграхіміі» і шэраг іншых часопісаў.

— Янка Гогель — гэта сумленны і здысцыплінаваны працаўнік пошты, — гаворыць начальнік гарадоцкай пошты Тэрэса Лькэўская. — З'яўляецца ён прыкладам для ўсіх працаўнікоў паштовых устаноў.

За сваю добрасумленнасць Янка Гогель здабыў сабе аўтарытэт і пашану ў жыхароў свайго раёна абслугоўвання. Раней ездзіў ён да вёсак веласіпедам, а зараз свае 29 кіламетраў дарогі праязджае мотавеласіпедам. Мотавеласіпед значна аблягчае яму нялёгкую працу.

У гонар VI з'езда партыі Янка Гогель абавязаўся павялічыць падпіску на часопісы і зліквідаваць пратэрмінаваныя паштовыя зборы за радыёпрыёмнікі ў сваім раёне.

(яц)

Кантрактацыя і пакупка

Надаўна закончылася трэцяя чвэрць гэтага года. На Беласточчыне падсумаваны дасягненні і недахопы ў галіне кантрактацыі збожжа і пакупкі мінеральных угнаенняў.

У апошні дзень верасня гаспадары нашага ваяводства закантрактавалі чатыры асноўныя культуры на плошчы звыш 159 тысяч гектараў. Гэта азначае, што план у гэтай галіне выкананы на 97 працэнтаў. Справа выглядала б на многа лепш, калі б не замаруджвалі яе некаторыя паветы. Да паветаў, у якіх кантрактацыя збожжа выглядае найгорш, залічваецца Гайнаўка (85,8 прац.), Бельск Падляшскі (87,3 прац.), Сямятычы (88,7 прац.) і Беласток (90,8 прац.). Сапраўды, цяжка адназначна адказаць на пытанне, чаму іменна ў гэтых паветах гаспадары адцягваюцца з кантрактацыяй. Можна толькі заўважыць, што паветы гэтыя знаходзяцца па-суседску, і сельскагаспадарчыя службы гэтых паветаў павінны пашукаць нейкай супольнай прычыны гэтай адмоўнай з'явы.

З задавальненнем трэба сцвердзіць, што ў гэтым годзе даволі спраўна адбываецца скупка закантрактаванага збожжа. План прадбачвае скупіць 175 тысяч тон збожжа, а на 30 верасня г.г. ужо скуплена было каля 131 тысячы тон. Для параўнання напомнім, што ў мінулым годзе было скуплена ўсяго каля 53 тыс. тон збожжа. Рахунак просты: у гэтым годзе скупім амаль у тры разы больш збожжа.

Хочацца таксама дадаць, што пашырылася ў гэтым годзе пакупка збожжа непасрэдна з гаспадарскіх запасаў. Хоць гэтая форма скупкі вельмі мала яшчэ распаўсюджана, але трэба сказаць, што гэтым спосабам скуплена 16.400 тон збожжа.

Скупка закантрактаванага збожжа праходзіць найлепш у Элцкім павеце, які на канец верасня меў выкананы план скупкі на 127,6 працэнта, у Алецкім — на 106,5 працэнта і ў Галдапскім — на 101,6 працэнта.

Нягледзячы на цяжкасці ў распаўсюджванні мінеральных угнаенняў, назіраецца ўзрост продажу. Для ілюстрацыі варта падаць, што ў гэтым годзе прададзена ў ваяводстве амаль 146 тысяч тон мінеральных угнаенняў, гэта на 4 працэнты больш, чым у мінулым годзе. Характэрны і той факт, што ў верасні прададзена 47.834 тоны ўгнаенняў, гэта 201 працэнт у параўнанні да верасня 1970 года. Напэўна мела на гэта ўплыў знізка ў цане, якой не было ў верасні мінулага года. Але ці толькі гэта было прычынай такой вялікай колькасці прададзеных угнаенняў?

Здаецца, што наш гандаль у гэтым годзе пастараўся мець лепшы асартымент тавараў. Усім даўно вядома, што гаспадары ў розных рэгіёнах маюць «слабасці» да пэўных угнаенняў, і калі іх няма на складзе, не купляюць нічога. Аднак зараз справа асартыменту маецца добра. На складах ГС-аў можна купіць такія мінеральныя ўгнаенні, якія каму патрэбны. Зараз ёсць тут больш 70 тысяч тон мінеральных угнаенняў.

А. К.

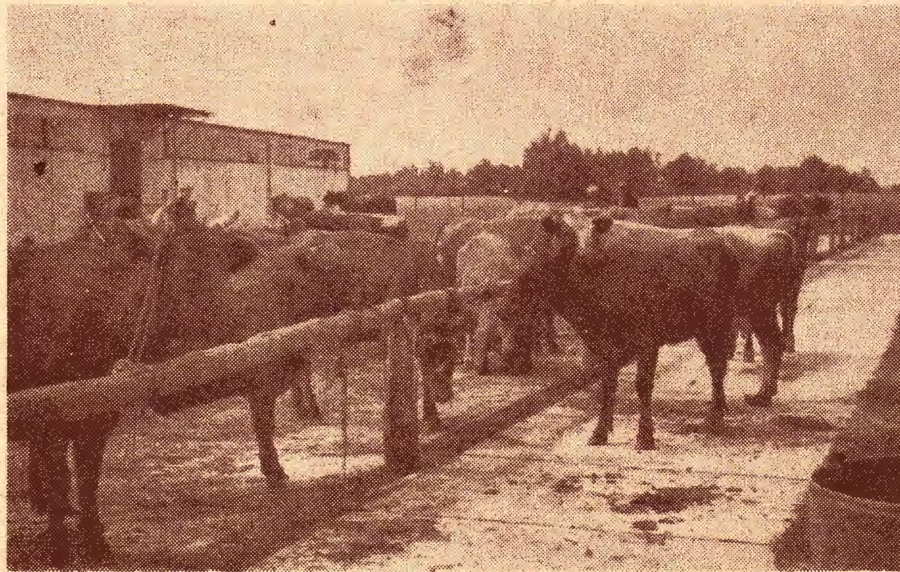

Пункт прыёму жывёлы ў Боцьках. Каровы без гаспадароў чакаюць на класіфікацыю.

Фота: А. Карпюк

Беларускія кнігі

Працяг спіску беларускіх кніг, якія можна набыць у беластоцкай кнігарні на вуліцы Кілінскага:

Хадкевіч Тарас, «Жыла-была казка», Мінск 1967, стар. 118, цана 2 зл. 90 гр.

Пісьменнік — аўтар папулярных твораў для дзяцей — расказвае пра цікавыя прыгоды сваіх юных герояў, іх моцную піянерскую дружбу і першыя працоўныя справы.

Рэкамендуем для дзяцей і ў школьныя бібліятэкі.

Чарнышэвіч Аркадзь, «Апавяданні», Мінск 1970, стар. 136, цана 2 зл. 70 гр.

У гэтых апавяданнях цікава расказваецца пра старога паляўнічага Арцёма, якому вядомы таямніцы лясных нетраў, ідзе таксама гаворка аб светлых марах юнацтва, яго клопатах і гульнях.

Рэкамендуем школьнікам і школьным бібліятэкам.

«Максім Багдановіч», Альбом-выстаўка ў школе. Мінск 1968, цана 3 зл. 80 гр.

Альбом прысвечан жыццю і творчасці выдатнага беларускага паэта. Вельмі ўдана падрыхтаваны агляд творчасці М. Багдановіча, многа фотакопій рукапісаў яго твораў, фотаздымкаў. Надрукавана на адным баку ліста, таму надаецца на выстаўку.

Гэты альбом мусіць быць у абавязковым парадку ў 2—3 экземплярах у кожнай васьмікласнай школе. Рэкамендуем яго таксама настаўнікам.

Купала Янка, «Алеся. Хлопчык і лётчык», Мінск 1970, цана 1 зл.

Гэтыя два творы Я. Купалы аздоблены прыгожымі каляровымі ілюстрацыямі.

Кніжачка вельмі прыдатна ў працы з малодшымі школьнікамі.

Беларуская літаратура

Перыяд Вялікага княства Літоўскага

ПАЛЕМІСТЫ І ПРАПАВЕДНІКІ — ЧАСТКА V

Афанасій Філіповіч. Зоймемся сёння літаратурнай творчасцю Афанасія Філіповіча. Пачатакам гэтай творчасці было «Пасланне», якое скіраваў ён на рукі рускага цара ў час сваёй місіі ў Маскве. У творы гэтым Філіповіч спалучыў у адну цэласць фікцыю з рэчаіснасцю, патрэбы Купяціцкай царквы з інтарэсамі ўсяго праваслаўнага люду. Намаляваў у «Пасланні» нараканні на унію і на самавольства Рэчыпаспалітай, якая стала ворагам усяго, што звязана з праваслаўем.

Апрача гэтага, намаляваў у творы «інфармацыі» аб розных цудадзейных элементах, з якімі прышлося Філіповічу сустракацца ў розныя гады сваёй службы ў праваслаўнай царкве. «Пасланне» з'яўляецца пераканаўчым доказам значных талентаў Філіповіча як у галіне пераказвання падзей, так і фікцыйнай выдумкі.

Два наступныя творы Філіповіча звязаны з яго выездам у 1643 годзе ў Варшаву на сейм. У Варшаве Філіповіч раздаў польскаму каралю Уладзіславу IV і вяльможам «Справаздачу» са свайго падарожжа ў Маскву і «Суплікі». У «Справаздачы» ён прадставіў некаторыя факты, звязаныя з падарожжам у Маскву. У «Суплікі» востра заатакаваў канцлера Радзівіла і падканцлера Трызну. На колькі «Справаздача» была ўтрымана ў спакойным тоне, на столькі «Супліка» змяшчала ў сабе шэраг рэзкіх фармуліровак. Большасць закідаў кіраваў Філіповіч супраць Радзівіла і Трызны, якія паралізавалі ўсе планы і намеры Філіповіча ў галіне царкоўнага будаўніцтва і ў дзейнасці праваслаўнай царквы наогул.

Такі характар «Суплікі» мог бы быць прыемлівы для караля. Тым больш, што Радзівіл і Трызна сабатавалі некаторыя загады караля. Аднак Філіповіч не мог утрымаць на повадзе сваю нарвістую натуру. Панёс ва ўсю. Накінуўся на унію і на польскую дзяржаву, якая стала апекуном уніі. Не пакінуў у спакоі і караля. Прыпісаў яму патранат над «праклятай уніяй». Пагражаў каралю рознымі боскімі санкцыямі, якія зваляцца на яго, калі не скасуе унію. Філіповіч запэўніваў караля, што дажыве ён да канца год сваіх у спакоі, але мусіць адбудаваць належны праваслаўнай царкве прэстыж.

Усіх гэтыя павучэнні і пагрозы абуралі не толькі магнатаў і караля, але навет і прадстаўнікоў праваслаўнай царквы, якія прысутнічалі на сейме. Патрактавалі яны Філіповіча як самазванца, асудзілі яго і выслалі ў Кіеў.

Як нам ужо вядома з папярэдняга адрэзка, Філіповіч быў пасаджаны ў астрог за ўдзел у разбалчэнні самазванца — прэтэндэнта на рускі трон, Лубы. Прабыванне ў астрозе мела адзін вельмі станоўчы аспект. Звязаны быў ён з творчасцю Філіповіча. Седзячы ў турме, Філіповіч напісаў такія творы, як: «Супліка трэцяя», «Падрыхтоўка на суд», «Навіны», «Парада каралю», «Фундамент непарадку рымскага касцёла», «Аб фундаменце царкоўным».

Усе гэтыя артыкулы і працы складаліся на твор «Дыяруш». Не ўсе працы, увайшоўшыя ў «Дыяруш», маюць аднолькавы палемічны накал. Вялікі прапаведнік праваслаўнай царквы Філіповіч застаўся верны аднаму непахіснаму прынцыпу — абароне праваслаўя і барацьбе з уніяй. Даставалася пры нагодзе і каталікам, і каралю, і Рэчыпаспалітай. Словам даставалася ўсім, хто ў перакананні Філіповіча падняў руку на святы ўсходні абрад. Пастаццю бадай што найбольш зненавіджанай Філіповічам быў уніяцкі біскуп Іпацій Пацей. З гэтым чалавекам звязвае Філіповіч усе няшчасці, якія зваліліся на Беларусь і Украіну. Пацей паказаны ў кнізе не толькі як рэлігійны працаўнік, але і злачынца. Філіповіч карыстаецца разлеглай шкалой выразаў, якія маюць прадставіць у як найгоршым святле Пацея. Па сутнасці Філіповіч не звяртаецца да Пацея з прапановамі адносна ліквідацыі уніі. Філіповіч разумеў, што Іпацій Пацей — гэта толькі пешка ў руках вялікіх ігракоў... Пісьменнік ведаў, што ідэйным ініцыятарам і мецэнатам уніі з'яўляецца польскі кароль. З гэтай прычыны дзесяткі разоў звяртаецца да караля з рознымі просьбамі, прапановамі, пагрозамі. Звароты да караля не маюць аднароднага характару. Адзін раз яны лагодныя і мірныя, другі раз — рэзкія і ваяўнічыя. Ніколі не абыякавыя. Філіповіч, па сутнасці, не выступае супраць Рэчыпаспалітай як дзяржавы. Наадварот, вельмі часта падкрэслівае сваю лаяльнасць у адносінах да Польшчы і караля. Пры гэтым аднак моцна падкрэсліваў патрэбу дасканалення дзяржаўнай сістэмы. Галоўнай мэтай гэтага дасканалення мела быць сапраўдная свабода ў дзейнасці праваслаўнай царквы. І таму Філіповіч безупынна звяртаў увагу на крыўды жыхароў і Оршы, і Пінска, і Брэста, і Кобрыня, і Бельска, і «іншых мест і мястэчак», жыхары якіх «плачливе лямантуюць».

Няма сумненняў, што ў палемічным запале Філіповіч прыбягае да тэндэнцыйнай крайняй канцэнтрацыі фактаў або псеўдафактаў з жыцця дзеячоў уніі і каталіцкага касцёла. Трэба аднак заўважыць, што праз Філіповіча прамаўляла вялікая крыўда, боль, злосць, адчай, гатоўнасць да барацьбы, выкліканыя ўдарамі, якія быў нанесены праваслаўю.

Многія творы Філіповіча прадстаўляюць цікавую літаратурную форму, арыгінальныя мастацкія прыёмы, блізкасць да народнай мовы.

Семяноўка прыгажэе

Вёска Семяноўка, Гайнаўскага павета, з кожным годам становіцца прыгажэйшай. Вясною ў гэтым годзе пракладзены ў вёсцы новы брук насупраць школы і на другім канцы вёскі — ад крамы да гаражоў мясцовага сельскагаспадарчага гуртка. Пры пракладцы бруку мясцовыя жыхары шмат папрацавалі грамадскім чынам. Вартасць грамадскай працы акрэсліваецца сумай 10 тысяч злотых.

Зараз ідзе пракладка новых ходнікаў. Дагэтуль ходнікі пракладзены на 100-метровым адрэзку дарогі насупраць ГРН. Яшчэ ў гэтым годзе будзе зроблена 300 метраў ходнікаў. Пры пракладцы ходнікаў працуюць грамадскім чынам старэйшыя жыхары, моладзь, згуртаваныя ў такіх арганізацыях, як ЗМВ і БГКТ, а таксама школьнікі. Дагэтуль у гонар VI з'езда партыі грамадскім чынам было зроблена працы на суму 20 тысяч зл. (яц)

І ці ведаеце, што...

...у Сямяціцкім павеце ў 1970 годзе ў 61 калектыве сельскагаспадарчай падрыхтоўкі навучалася 1083 асобы.

...у Сямяціцкім павеце на працягу трох апошніх гадоў ліквідавана церасналосіца на 31 гектары зямельных угоддзяў. Поўнасцю церасналосіца будзе ліквідавана да 1975 года.

...у Сямяціцкім павеце толькі ў 1970 годзе загаспадарана 1285 гектараў зямельных угоддзяў ПФЗ, у тым ліку спулдзельні прадукцыйныя — 351 га і сельскагаспадарчыя гурткі — 251 га.

...у Сямяціцкім павеце ЗМВ-оўская арганізацыя налічвае 3000 членаў, згуртаваных у 162 гуртках. (яц)

АБАРОНЦЫ ЛАДУ І СПАКОЮ

Міліцыя дбае пра спакой, лад і парадак ў сваёй мясцовасці. А калі здарыцца, што паасобныя людзі парушаюць яго, калі выклікаюць авантуры і бойкі, калі ўваходзяць у супярэчнасць з народным правам — міліцыя прыцягвае іх да парадку. Вось менавіта таму праца міліцыі нялёгкая, патрабуе смеласці, разважнасці, ахвярнасці, уражлівасці на людскую крыўду і ўсякага роду дзікасць, якой хапае яшчэ ў нашым жыцці.

Камендант міліцыі ў Шудзялаве Аляксандр Пірута.

Ніжэй некалькімі прыкладамі са штодзённай працы пакажам шудзялаўскую міліцыю (Сакольскі павет) і яе каменданта Аляксандра Піруту.

Вядомы парушальнік парадку Яўгень Кастэцкі з Лазняў пры краме ў Сакалдзе разбэшчана захоўваўся і выклікаў авантуру. Утаймавала яго міліцыя і прыцягнула да адказнасці. Пасля некалькіх пакаранняў ён не дае ўжо волі языку і рукам.

У гэтай жа самай вёсцы Язэп Малахоўскі са сваёю жонкай Нінай пабілі суседа Апанаса Трацяка. Пакаранне іх многіх пераканала, што суседскія непаразуменні не варта вырашаць такім шляхам, а толькі пры дапамозе мясцовых адміністрацыйных улад.

Міхал Мацяеўскі з Навінкі быў нецвярозы і ў аўтобусе выклікаў авантуру. Міліцыя арыштавала яго і на заўтра прысудная калегія павятовай рады нарадовай у Саколцы за хуліганскі ўчынак дала яму грашовую кару ў суме 4,5 тыс. зл. Каб не сядзець, заплаціў ён гэтую суму на працягу трох дзён. Няма сумненняў у тым, што Міхал Мацяеўскі дзесятаму закажа, што бяскарна не праходзіць хуліганства, што за яго трэба дорага плаціць.

Казімір Яцэвіч увайшоў у давер у свайго мясцовага, шудзялаўскага ксяндза, а потым украў парафіяльных 18 тыс. зл. Ксёндз звярнуўся да міліцыі ў гэтай справе, і міліцыя хутка выкрыла злодзея, арыштавала яго і суд прыгаварыў К. Яцэвіча на год турмы.

А ў Слоі Мікалай Рамановіч часта здзекваўся над сваёй жонкай. Паведамленая аб гэтым шудзялаўская міліцыя паклікала іх на пастарунак. Пасля шчырай размовы муж падпісаў сваё завярэнне, што будзе добра паводзіць сябе ў сямейным жыцці. Цяпер Мікалай Рамановіч ведае, што калі ён зноў падыме руку на жонку, дык прыдзецца яму сядзець на лаве падсудных.

Свядомасць пакарання за свае ўчынкі мае вялікі прафілактычны ўплыў нават на хуліганаў. Цяпер ведаюць людзі, што прыкрыванне сябе нецвярозасцю, непамятаннем, не змяншае віны, а наадварот, павялічвае яе.

Шудзялаўскую міліцыю запрашаюць на ўсе публічныя мерапрыемствы, нават часам на музыкі, якія арганізуе моладзь. Ужо сама толькі прысутнасць міліцыі нават п'яных хуліганаў стрымлівае ад «дзікасці».

Няма сярод сялян зразумення ў адной справе. А менавіта: п'яны чалавек не павінен фурманкаю сам адпраўляцца ў дарогу, асабліва па шашы, таму што можа ён стаць прычынаю няшчаснага выпадку. І такіх парушальнікаў дарожных правіл міліцыя вымушана караць. Прыклады. У Хведара Лотыша з Гаркавіч, едучага па шашы фурманкай, сцверджана было ў крыві 2,36 праміля алкаголю. Гэты факт сведчыць сам за сябе і не патрабуе каментарыяў.

Асобнай дзялянкай працы шудзялаўскай міліцыі з'яўляецца ліквідацыя самагоншчыкаў, ахова дзяржаўнай маёмасці, перш за ўсё лесу, пакража якога на вёсцы не лічыцца яшчэ злачынствам.

Штодзённая праца шудзялаўскай міліцыі нялёгкая. Раён яе дзейнасці даволі вялікі. Налічваецца ў ім 37 вёсак (са шматлікімі хутарамі) і два надлясніцтвы. Але, нягледзячы на ўсе цяжкасці, шудзялаўская міліцыя добра спраўляецца са сваімі заданнямі. Працаўнікі міліцыі дабіліся таго, што ў іх раёне налічваецца ўжо 65 членаў добраахвотнага рэзерву народнай міліцыі (ОРМО), якія аказваюць значную дапамогу ў вялікай і адказнай працы гэтай установы. Камендант міліцыі Аляксандр Пірута мае багатую практыку ў сваёй прафесіі. Працуе ён ужо міліцыянерам 18 год, з таго 7 год — у Шудзялаве.

У гэтай мясцовасці сяляне гавораць на беларускай мове. Аляксандр Пірута — ураджэнец беларускай вёскі Ячна, што ў Дуброўскім павеце. Яму не толькі лёгка, а нават прыемна пагаварыць з людзьмі на роднай мове. Варта падкрэсліць і тое, што з'яўляецца ён сталым чытачом «Нівы» і сімпатыкам беларускага грамадска-культурнага таварыства.

М. Хмялеўскі
Фота Цаф — Савіцкі

Калі ўлада цэніць крытыку

Як даведацца, што чалавеку на сэрцы набалела?

Ініцыятывы ў Гайнаўцы радзіліся і рэалізаваліся пры ўмове, што яны будуць служыць агульнаму дабру. Такім чынам памалу чорная, некалі бедная Гайнаўка пераўтварылася ў сучасны вялікі рабочы цэнтр. Гэта адзін з тых гарадоў, дзе ўлады не баяцца крытыкі. Нават хочуць ведаць аб ёй. Бо крытыка служыць аднаўленню, яна ліквідуе зло.

Але як даведацца, што звычайнаму грамадзяніну горада Гайнаўкі, кожнаму з 15 тысяч яе жыхароў, набалела на сэрцы? Адказ на гэтае пытанне знаходзім у гайнаўскай анкеце.

Пару месяцаў назад нарадзілася тут думка анкетна-ананімнага даследавання галасоў з грамадства. Анкета дае магчымасць выказацца кожнаму, хто толькі захоча, аб тым, што добрае ў горадзе і што кепскае. Пытанні ў анкеце пастаўлены так, каб атрымаць як найбольш крытычных уваг. Назвалі гайнаўскую анкету «Грамадзянін і ўстанова», і як сам заталовак гаворыць, ілюструе яна суадносіны паміж грамадзянамі і ўладай.

Старшыня ГРН у Гайнаўцы ахвотна паказвае журналісту вялікую горбу ўжо сабраных анкет. Хоць ніхто не вымагаў на іх подпісу, людзі не баяцца падпісваць свае ўвагі, падаюць нават адрас. Гэта доказ вялікага даверу.

Людзі смела і адважна выказваюць свае думкі. Вельмі многа розных крытычных уваг. Людзі, адным словам, прапануюць, як лепш працаваць. Маючы такія ўвагі, гарадская ўлада зможа лепш працаваць. Нельга дапускаць, каб, як нярэдка бывае, дробныя справы нервавалі людзей.

Бяру некалькі анкет без выбару, каб у рэдакцыі, пішучы пра гайнаўскую справу, мець пад рукой жывы прыклад. А гэты прыклад вось які.

На пытанне, дзе няправільна і доўга ўладжваюцца справы, адказ: у прэзідыуме павятовай рады нарадовай, у аддзеле будаўніцтва (адзін год на справу), у аддзеле меліярацыі (да двух год), у аддзеле сельскай гаспадаркі (звыш году), у ПЗУ.

Адказ другі: я хацеў купіць сіпераксу ў ГС у Гайнаўцы. Хадзіў штодня 18 дзён. Магазінер адказваў, што няма, бо кіраўнік дагэтуль не выцаніў матэрыялаў.

На пытанне, ці грамадзянін адклікаўся ў сваёй справе да іншых вышэйшых установў, адказ першы: адклікаўся ў павятовы камітэт партыі, але без выніку, бо бюракраты не баяцца нават камітэта.

Адказ другі: хадзіў да прэзаса, але галоўны прэзас адсылаў да сельскагаспадарчага, а той зноў да каго іншага. Іншы зноў патрабаваў штораз іншых дакументаў.

На пытанне, як усё скончылася, адказ: пасля 18 дзён валакіты аказалася, што дакументы былі ў парадку, толькі віна была ў непаваротлівасці кіраўніка.

Адказ у другой анкеце сцвярджае таксама, што справа нарэшце ўладжана, але колькі чалавек нахадзіўся і нанерваваўся?

На пытанне, ці ўчынкі ўрадніка былі згодны з этыкай сучаснага працаўніка, гайнаўскі рабочы адказвае: учынкі такія не згодны з паставай сацыялістычнага ўрадніка.

Пытанне: каго з грамадзян, працуючых у Гайнаўцы, лічыш прыяцелем кліента, адказ: Сац, Гарустовіч, Зубалевіч, усе працаўнікі лячніцы для звяроў, інжынеры з ГЗПД — Дубас, Паскробка, Адамовіч. Усе яны бескарысліва і хутка ўладжваюць справы.

Адказ другі: добра ўладжваюць справы працаўнікі СОП-у, аддзела сельскай гаспадаркі.

На пытанне, якія вашы ўвагі, каб паправіць працу ўстаноў, адказ першы: павінны быць кампетэнтныя людзі на пасадах. У гадзінах працы яны павінны знаходзіцца на сваіх месцах.

Адказ другі: каб прэзасы больш цікавіліся сваімі працаўнікамі. Каб працаўнікі тыя не былі ў працы п'яныя.

Потым ідзе шэраг пытанняў на тэму, што трэба зрабіць найперш для Гайнаўкі. Знаходзім тут парады: збудаваць гасцініцу, станцыю ПКП і ПКС, гарадскі парк: арганізаваць будаўнічую школу, месца святочнага адпачынку, пашыраць зелень і кветнікі, палепшыць тратуары і вуліцы; зліквідаваць сметнікі, зліквідаваць бар з гарэлкай .

Апошняе пытанне датычыць уваг да Гарадской рады. Тут гаворыцца аб тым, што ГРН павінна прымушаць МО даглядаць за чысцінёй і парадкам, на вуліцах брудна, паламаныя платы, зарослыя двары. А для дабра ўсіх гайнавян трэба дбаць пра свой горад.

На гэтым і мы канчаем расказ пра гайнаўскія спробы гаспадарыць па-новаму, спробы, у якіх клапатлівасць аб усіх адыгрывае вялікую ролю.

Вера Леўчук

Актывісткі БГКТ

Ніна Казмяровіч працуе бухгалтарам у спулдзельні здароўя ў Юшкавым Грудзе. Апрача сваёй прафесіянальнай работы ахвотна ўключаецца яна ў грамадскую працу. З'яўляецца яна ў Юшкавым Грудзе старшынёй гуртка БГКТ. Як сцвярджае сама, вельмі хацела б, каб у гэтай вёсцы арганізаваўся драмгурток. Падрыхтаваць п'есу на беларускай мове хацелі б таксама і такія сяброўкі, як Люба Саковіч, Геня Грыка, Ірэна Матвейчак і іншыя. Усіх разам іх 10. Дзве з іх замужнія. Але цяжкасці маюць яны з хлопцамі. Хлопцаў толькі 7 і тыя нейкія сарамлівыя. Не хочуць яны з замужнімі жанчынамі займацца мастацкай самадзейнасцю. Праўда, жанчыны гэтыя разам з дзяўчатамі адзін раз нагаварылі хлопцаў, і тыя выступілі на мясцовай сцэне. Але выпалі значна горш ад жанчын, і таму цяпер на тэму аматарскага руху не хочуць нават успамінаць. Яны большыя аматары чаркі. А ад піва і не адыходзяць, калі прывязуць яго да крамы.

Ніна Казмяровіч ездзіць у Юшкаў Груд на працу матацыклам. Жыве яна ў маленькай вёсачцы Рудня, дзе амаль няма моладзі. Таму асабліва хацела б у Юшкавым Грудзе маладых юнакоў і дзяўчат заахвоціць да мастацкай самадзейнасці. Магчыма, што ёй удасца ажыццявіць свае намеры.

Крыстына Гайдучэня — працаўнік ГРН у Зубках. Займаецца справамі скупу і таму ўвесь час мае дачыненне з вясковымі людзьмі. Жыве яна ў Нарэйках і да працы ёй трэба ісці некалькі кіламетраў. Але для маладога чалавека гэта не перашкода. Крыстына Гайдучэня залічваецца да маладзёжных дзеячоў сваёй грамады. Узначальвае яна гуртоk Саюза вясковай моладзі і з'яўляецца старшынёй гуртка БГКТ. Апрача працы ў ГРН і грамадскай працы ў гуртках завочна вучыцца яна ў агульнаадукацыйным ліцэі ў Беластоку і па суботах і нядзелях прыязджае на заняткі.

М. Хмялеўскі
Фота Я. Цялушэцкі

У гонар Мікалая Каперніка

Грамадства нашай краіны рыхтуецца да адзначэння 500-годдзя з часу нараджэння выдатнага польскага гуманіста і астранома Мікалая Каперніка. Асветныя ўлады краіны на чале з Міністэрствам асветы і вышэйшай адукацыі з гэтай нагоды ўжо некалькі год абсталёўваюць у школах кабінеты да навучання матэматычных і прыродазнаўчых прадметаў, якім прысвойваюць імя Мікалая Каперніка. Таксама дзеецца і ў школах Беласточчыны, у якіх выступае навучанне беларускай мовы.

Агульнаадукацыйны ліцэй з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы са спецыяльнага, Каперніkaўскага, фонду Міністэрства асветы і вышэйшай адукацыі атрымаў звыш 100 тысяч злотых, за якія абсталяваў сучасны кабінет біялогіі. Будзе ён добра служыць справе глыбокага і грунтоўнага вывучэння гэтага прадмета ліцэістамі гайнаўскага ліцэя. Тым больш, што кабінетам кіруе вопытны настаўнік Анатоль Скепка.

(мг)

ЧЫТАЙЦЕ І РАСПАЎСЮДЖВАЙЦЕ «НІВУ»!

УНІВЕРСІТЭТ І ЯГО ВЫПУСКНІКІ

Беларускі дзяржаўны універсітэт імя У. І. Леніна ў Мінску — адзін са здабыткаў тых велічных перамен, якія прынясла перамога Кастрычніцкай рэвалюцыі на Беларусі. Ён быў заснаваны згодна з Ленінскім дэкрэтам аб адкрыцці шэрагу новых універсітэтаў у маладой Краіне Саветаў.

30 кастрычніка 1921 года адбылося ўрачыстае адкрыццё Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

Пачаткова працавала ў ім два факультэты: медыцынскі і грамадскіх навук. У першым навучальным годзе займалася на іх усяго 1390 студэнтаў. Але ішлі гады, развівалася сацыялістычная гаспадарка і культура Беларусі, расло запатрабаванне на спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй самых разнастайных галін — развіваўся і разрастаўся Беларускі універсітэт. Ён з'явіўся базай для разбудовы сістэмы вышэйшай адукацыі ў БССР. На базе медыцынскага факультэта універсітэта быў утвораны Мінскі медыцынскі інстытут, факультэт народнай гаспадаркі пераўтварыўся ў Беларускі інстытут народнай гаспадаркі, хіміка-тэхналагічны факультэт даў пачатак Беларускаму палітэхнічнаму інстытуту, а педагагічны факультэт даў аснову Мінскаму педагагічнаму інстытуту. Аднак гэтае адгалінаванне не спыняла хуткага развіцця самога універсітэта. Сёння ён з'яўляецца гіганцкай вышэйшай навучальнай установай. У ім на адзінаццаці факультэтах навучаецца звыш 18 тысяч студэнтаў, а прафесарска-выкладчыцкі персанал налічвае 1261 чалавек. Універсітэт мае тры аддзяленні: стацыянарнае, вячэрняе і завочнае.

За пяцьдзесят год сваёй дзейнасці (з чатырохгадовым перапынкам у час гітлераўскай акупацыі Беларусі) універсітэт закончыла 29 тысяч чалавек. Яго выхаванкі сёння працуюць у розных галінах народнай гаспадаркі БССР і СССР, у навучальных і навукова-даследчых інстытутах, у акадэміях навук СССР і саюзных рэспублік, у сярэднім школьніцтве. У сценах універсітэта вырас вялікі атрад вучоных. У ім абаранілі дысертацыі 905 доктараў і кандыдатаў навук. Вучоныя універсітэта апублікавалі тысячы навуковых прац.

Беларускі дзяржаўны універсітэт адным з першых увайшоў у Міжнародную асацыяцыю універсітэтаў. Ён вядзе шырокі абмен вучонымі і студэнтамі з многімі універсітэтамі на свеце. Цяпер у БДУ займаецца 300 студэнтаў з 21 краіны свету.

Вялікую ролю адыграў БДУ ў падрыхтоўцы спецыялістаў для нашай краіны, Польскай Народнай Рэспублікі. Яго выпускнікі сёння працуюць у Варшаўскім універсітэце, у беластоцкіх вышэйшых навучальных установах: Медыцынскай акадэміі, Вышэйшай інжынерскай школе і Вышэйшай настаўніцкай школе, у дзяржаўных установах і сярэднім школьніцтве. Сярод працаўнікоў «Нівы» — трое з'яўляюцца выхаванкамі БДУ.

Побач са штодзённай сумленнай працай для дабра нашага краю яны ўносяць свой уклад у развіццё навукі і асветы ПНР. Дацэнт др Васіль Чэчуга — навуковы працаўнік Медыцынскай акадэміі ў Беластоку — шэраг год займаецца вывучэннем жывёльнага свету азёраў і рэк Беласточчыны. Багаты плён сваіх даследаванняў апублікаваў і публікуе ў польскіх і замежных навуковых часопісах. Доктар Уладзімір Юзвюк апублікаваў манаграфію Гайнаўскага павета Беластоцкага ваяводства. Мгр Лідзія Гайдук разам з аўтарам сённяшняга артыкула апрацавалі падручнікі па беларускай мове для трэцяга (два выданні), чацвёртага (тры выданні) і пятага (два выданні) класаў пачатковай школы, склалі абавязваючую цяпер праграму навучання беларускай мовы ў пачатковых школах, зараз працуюць над граматыкай беларускай мовы для V — VIII класаў. Аўтар гэтага артыкула адрэдагаваў падручнік беларускай мовы для другога класа, напісаў «Гутаркі па роднай гісторыі», якія публікаваліся на старонках «Нівы».

Выпускнікі БДУ ў Польшчы з'яўляюцца актывістамі Таварыства польска-савецкай дружбы.

Шэраг выхаванкаў БДУ прымае актыўны ўдзел у дзейнасці Беларускага грамадска-культурнага таварыства, працуе ў навуковым гуртку пры БГКТ, літаратурна-мастацкім аб'яднанні «Белавежа», у лектарскай групе пры ГП БГКТ.

І заўсёды яны з удзячнасцю ўспамінаюць Беларускі дзяржаўны універсітэт, сваіх па-бацькоўску сардэчных прафесароў-выхавацеляў і шчырых сяброў-студэнтаў. Кожны з выхаванкаў БДУ лічыць гады сваёй вучобы ў сценах гэтай шанаванай вышэйшай навучальнай установы найпрыгажэйшымі гадамі свайго жыцця.

Мікалай Гайдук

Фота: Э. Трыгубовіч

Студэнты БДУ на практычных занятках у падлікова-вылічальным цэнтры універсітэта.

Кандыдат гістарычных навук В. Рубцэвіч разам са студэнтамі БДУ праводзіць уступную апрацоўку скарбу арабскіх манет VIII — X стагоддзяў, знойдзеных на тэрыторыі Беларусі.

Прафесар М. А. Жыдовіч — вядомы вучоны і спецыяліст па беларускай мове — кансультуе студэнтаў.

КУТОК ГАСПАДЫНІ

ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

ГАРБУЗЫ

Гарбузы ўрадзілі. Можна з іх рабіць смачныя малочныя супы, можна іх тушыць і, працершы праз сітка, дадаваць да дрожджавага цеста (пірог тады атрымаецца пульхны, доўга ўтрымлівае вільгаць), можна таксама тушыць з памідорамі і вострымі прыправамі і падаваць у якасці салата да мяса ці рыбы. Можна таксама замарынаваць гарбуз на зіму.

СУП З ГАРБУЗА

Калі хто любіць суп гусцейшы, павінен узяць 1 кг гарбуза на 1 літр малака, але наогул хопіць і паўкілаграма. Гарбуз трэба абабраць і выняць з яго сярэдзіну. Затым парэзаць на кавалкі, палажыць у гарачую, пасоленую ваду і зварыць. Калі гарбуз будзе мяккі, адцадзіць яго і працерці праз сіта. Тым часам закіпяціць малако, падрыхтаваць літае цеста: да 4—5 лыжак мукі ўбіць 2 яечкі і вельмі добра расцерці і збіць драўлянай лыжкай, крыху пасаліць. Ліць цеста на кіпячае малако тонкім струменьчыкам, а пасля дадаць працерты гарбуз, пасаліць, дадаць крыху цукру і варыць яшчэ 5 мінут.

БУЛКА З ГАРБУЗОМ

На булку трэба ўзяць: 1 кг мукі, 1 кг гарбуза, 2 яечкі, 5 дэкаў дрожджэй, крыху цёплага малака, шклянку цукру, паўпачкі масла ці маргарыну, соль, крыху сцертага на тарцы мускатнага арэха.

Гарбуз абабраць, адкінуць сярэдзіну, парэзаць на невялічкія кавалачкі, даліць шклянку вады і разварыць. Пасля працерці праз сіта. Да мукі дадаць распушчаныя ў цёплым малацэ дрожджы, гарбуз, яечкі і рэшту складнікаў, добра вымясіць цеста і паставіць у цёплым месцы каб падрасло. Цеста падзяліць на чатыры часткі, зрабіць з яго даволі тоўстыя каўбаскі і пераплесці іх так, каб атрымалася прадаўгаватая халка. Палажыць яе на бляшцы, змазанай тлушчам і, калі халка крыху падрасце, спячы яе ў духоўцы.

МАРЫНАВАНЫ ГАРБУЗ

На 1 кг абабранага і ачышчанага гарбуза трэба ўзяць 3/4 літра трохпрацэнтнага воцату, 1,5 шклянкі цукру, крыху гваздзікі, кавалак карыцы (цынамону). Ачышчаны гарбуз нарэзаць прыгожымі, укоснымі кавалачкамі, крыху пасаліць кіпячую ваду і абварыць на працягу 5 мінут. Абсушыць гарбуз на сіце. Падрыхтаваць сіроп з воцату, цукру і прыпраў, улажыць у яго гарбуз і варыць яго, пакуль аж не стане амаль празрысты. Калі гарбуз астыне, зкладзіць яго ў чыстыя слоікі, абвязаць цэлафанам. Марынаваны гарбуз вельмі добры з мясам або якімі-кольвек клёцкамі.

Гаспадыня

Надышоў верасень сорак трэцяга года. Нашы часці рваліся да Кіева. Але фарсіраваць Днепр — справа не толькі цяжкая. Нямецкае камандаванне лічыла, што гэта наогул немагчыма, і спадзявалася з дняпроўскіх рубяжоў пачаць пераможнае контрнаступленне. Высокі правы бераг быў старанна ўмацаваны, а масты падрыхтаваны да знішчэння. Нізкі левы бераг ляжаў як на далоні, і там прастрэльваўся кожны куст.

У пачатку верасня вялікае танкавае злучэнне Чырвонай Арміі прарвала абарону праціўніка. Наша камандаванне выдатна разумела, што ўсе масты будуць узарваны і гэта надоўга затрымае фарсіраванне Дняпра. Адзіны выхад — уварвацца на правы бераг разам з адступаючымі часцямі праціўніка.

Партызанскі атрад імя Катоўскага атрымаў загад разведаць падходы да моста ў раёне Канева... Вечарам разведчыкі пайшлі да моста. А раніцай радыст перадаў шыфроўку на Вялікую зямлю: «Мост замініраваны. Навокал шмат гармат і зенітак. Правы бераг вельмі ўмацаван. Схему размяшчэння агнявых пунктаў перадам дадаткова».

Адказ быў кароткі: «Мост неабходна захаваць. Танкі падыдуць у чатырнаццаць нуль-нуль».

Захаваць мост. Зусім не партызанская справа. Узарваць — гэта прасцей, гэта партызаны ўмелі. А захапіць мост з боем і ўтрымаць яго да падыходу танкаў зусім не пад сілу невялікаму партызанскаму атраду.

— У атрадзе дзвесце чалавек. А цераз мост адступае цэлая армія з танкамі і артылерыяй. Мост нам не адбіць, а атрад загіне напэўна, — заявіў Сабко.

Запярэчыць яму не было чым... І тут устаў Крайс:

— Усім атрадам пераправу не захапіць. Дзве роты супраць арміі — гэта смешна. Але два чалавекі... Карацей кажучы, у мяне ёсць план.

—Мы вас слухаем, — сказаў камандзір атрада.

— Учора мы перахапілі нямецкую штабную машыну з нейкім важным палкоўнікам. Ён запэўнівае, што прыбыў са стаўкі фюрэра і выконвае асабістыя даручэнні самога Гітлера. На жаль, дакументаў, якія пацвярджалі б яго паўнамоцтвы, няма. Гэта ўскладняе справу. Але можна спадзявацца, што ў мітусні адступлення наўрад ці хто-небудзь пачне правяраць дакументы «оберста са стаўкі». Я прапаную...

...«Опель-капітан», што бліскаў лакам, вырулiў на палявую дарогу і неўзабаве дагнаў адступаючую калону немцаў. Паважна і стрымана сігналячы, «опель-капітан» абагнаў грузавікі, набітыя фашысцкай салдатнёй, даўгаствольныя гарматы і танкі. Фанабэрысты оберст ледзь звяртаў увагу на прывітанні афіцэраў, а хмуры вахмайстар, што сядзеў за рулём, спрытна лавіраваў паміж танкамі і машынамі.

Камандаванне атрада прыняло план Крайса толькі таму, што іншага выйсця проста не было. Але Сабко згадзіўся на гэта толькі пры адной умове: калі з Крайсам пашлюць яго. Як ні адгаворваў яго камандзір атрада, Сабко здолеў даказаць, што ніхто не ведае Крайса так добра, як ён, ніхто не зможа быць Крайсу лепшым партнёрам, чым ён, і наогул начальнік штаба павінен бачыць малюнак адступлення немцаў сваімі вачыма. Але пра сябе ён думаў і аб іншым: ніхто лепш за яго не зможа праверыць Крайса да канца, а гэта аперацыя, напэўна, паставіць усе кропкі над «і».

Так Сабко і апрануў форму вахмайстра. «У крайнім выпадку — і яго, і сябе!» — думаў ён, абмацваючы закладзеныя пад сядзенне гранаты.

«Опель-капітан» з ходу выскачыў на мост і рэзка затармазіў. Оберст выйшаў з машыны і, не гледзячы на вартавога, крыкнуў:

— Дзе камендант? Паклікаць!

Камендант прыляцеў брудны, нягалены. На мундзіры не хапала гузікаў.

— Пан палкоўнік... — пачаў ён.

— Адставіць! — завішчэў Крайс. — Што за выгляд?! На каго вы падобны, обер-лейтэнант?! Вы не афіцэр доблеснай арміі фюрэра, а брудная партызанская свіння!!!

— Вінаваты, пан палкоўнік... Адступленне... Я трое сутак не спаў...

— Гэта не тлумачэнне! — крычаў Крайс. — У любой сітуацыі нямецкі афіцэр павінен выглядаць узорна! Фюрэр даў вам гэту форму не дзеля таго, каб вы яе ганьбілі!!

— Так точна, пан палкоўнік! Але я...

— Маўча-а-аць!!! Яшчэ ўчора фюрэр загадаў мне ўзняць воінскі дух у адыходзячай на новыя рубяжы арміі, і я гэта зраблю! Чуеце, обер-лейтэнант?! Як бы вы гэтаму ні супраціўляліся, загад фюрэра будзе выканан!!! І перш за ўсё я спыню гэта ганебнае адступленне! Хто дазволіў прапускаць войскі праз мост?.. Не ведаеце?! Так і я думаў! Здраднік!!! Усюды адны здраднікі!!! — зусім зайшоўся палкоўнік. — Зараз жа закрыць пераправу! Усіх, хто перайшоў на правы бераг, вярнуць назад! Фюрэр верыць, што з гэтага рубяжа мы пачнём новае пераможнае наступленне!

Камендант спалохана казырнуў і пабег выконваць загад.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

НА ГАЙНАЎСКАЙ ВЁСЦЫ

У павеце пачаўся рух абавязацельстваў. Іншы ён на гайнаўскай вёсцы ад рабочага, фабрычнага. Але адно тут супольнае — сардэчная патрыятычная ахвота дапамагчы таварышу Герку, кіраўніцтву партыі, краіне.

У грамадзе Чыжы спецыялісты падлічылі, што сярод 683 гаспадароў 301 залічваецца ў першую, добра гаспадаруючую групу, 368 — у другую. У іх там толькі 14 гаспадарак занядбаных.

Уся ўвага грамадскай улады і дапамога павета павінна быць накіравана на тых з другой групы, каб далучыліся яны да першай.

Гэта прыклад гаспадарскага падыходу. Няма што аглядацца на 14 «здыхлякоў». Варта падумаць над сотнямі гаспадарак, якім крыху дапамогі прыдасца, каб увайсці на поўную і выдайную прадукцыю.

У кожнай грамадзе Гайнаўскага павета ёсць апрацаваная праграма, каб павялічыць пагалоўе свіней і кароў. Гэта вельмі важны адрэзак з агульнай гаспадаркі грамады і павета. За 1971 год гайнаўскія гаспадары не саромяцца. Павет добра выконвае гадавы план. Але гайнаўскія гаспадары прынялі далейшыя абавязацельствы, напрыклад, дадаткова выгадаваць 2400 кароў.

У Чыжах, Новаберазове, Старакорніне, Палічнай, Дубічах Царкоўных — усюды гаспадары настаўляюцца на лепшую, інтэнсіўнейшую працу. Каб больш было мяса і хлеба! Пра гэта гаворыцца на партыйных і вясковых сходах. Сяляне адчуваюць, што ў іх намаганнях вядзе іх партыя. Усе нашы людзі прымаюць праграму партыі за сваю. За 8 месяцаў гэтага года ў партыю ўступіла 16 гаспадароў. Гэта таксама падтрымка!

Кастусь Ляшчынскі

ГАСПАДАРНАСЦЬ

У сяле Крывяцічы стаяў нявыкарыстаны будынак па былым пункце скупу малака. Каб не свяціў ён пусткай, сельскагаспадарчы гурток уладкаваў там электрычны млын. Цяпер жыхары Крывяціч і Мора не вязуць малоць збожжа ў адлеглую Орлю, а мелюць на месцы ў Крывяцічах. Млын салідна абслугоўвае Іван Клін.

Ваня Кірызюк

БУДАВАЦЦА, АЛЕ ЯК?

Будаўніцтва ў вёсках — рэч неабходная. Бо, каб падняць гадоўлю, трэба мець памяшканні на яе. І сяляне будуюцца. І напрамак правільны — будова хлявоў, клуняў. Аднак выступаюць тут вялікія цяжкасці. І ўжо на самым пачатку. Паспрабуйце атрымаць праект на будову ў «архітэктуры»! Тут сапраўды трэба мець цярплівасць і здаровыя нервы. Трэба наездзіцца ў «архітэктуру»: разоў 5—6, а то і больш. І чакаць на дазвол-праект найменш паўгода. А час селяніну вельмі дарагі.

Чаму гэта так цягнецца? Калі ўрэшце і ў гэтай галіне навядзецца парадак і будзе аб'яўлена рашучая барацьба з бюракратамі?

П. Дубовіч

ПАЛОМЛЕНЫЯ ЛАЎКІ

Прыкра глядзець на паломленыя лаўкі на аўтобусным прыпынку ў Сафіполю, Беластоцкага павета. На гэтым прыпынку ёсць трохсценная і пад дахам пачакальня. Некалі былі тут пастаўлены з думкай аб выгадзе пасажыраў новыя лаўкі. Зараз з лавак — куча ламачча. Невядома чаму іх знішчылі. Вядома толькі, што вандалізм не найлепш сведчыць аб маладых пастаянных пасажырах з Сафіполя. (яц)

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Ці можа атрымоўваць пенсію ўласнік сельскай гаспадаркі, які працаваў на прадпрыемстве або ў дзяржаўнай установе?

АДКАЗ. Поўную пенсію атрымоўвае селянін, якому па прычыне працы на прадпрыемстве або ў дзяржаўнай установе прыслугоўвае пенсія, калі даход з яго гаспадаркі, аблічаны для падатковых мэтаў, не перавышае 14.000 зл.

Калі даход аблічаны для падатку перавышае 14.000 зл., але не большы ад 20.000 зл. стрымліваецца выплата паловы пенсіі.

Гэта не адносіцца да тых, хто стаў інвалідам ад няшчаснага выпадку ў час працы. Пенсія тады выплачваецца поўнасцю, незалежна ад даходу, які дае гаспадарка.

ЦІКАВАЯ ВЫСТАЎКА

9 кастрычніка ў клубе Беластоцкага жыллёвага кааператыву ў раёне Тысячагоддзя была адкрыта фотавыстаўка Зыгмунта Цясельскага, прысвечаная 50-ай гадавіне стварэння Рэвалюцыйнага саюза мангольскай моладзі. Адкрыў выстаўку сакратар пасольства Мангольскай Народнай Рэспублікі ў Варшаве тав. Чымідарж, а знаёміў з ёй аўтар выстаўкі. Сакратар пасольства МНР цікава на польскай мове расказваў аб жыцці сваёй краіны. Тав. Чымідаржа суправаджалі сакратар гарадскога камітэта ПАРП у Беластоку тав. Ёка і прэзас БСМ тав. Баравік.

Выстаўка прыгожая і карысная. Яна пераканаўча адлюстроўвае жыццё Манголіі.

Васіль Петручук

ВЕСТКІ З ДУБІЧ ЦАРКОЎНЫХ

У Дубічах Царкоўных пачаліся работы над пашырэннем вуліцы. Будзе яна мець шырыню 7 метраў і паабапал яе будуць зроблены ходнікі. Работамі кіруе Іван Майстровіч.

* * *

Сёлета бульба ў Дубічах Царкоўных была слабейшая, чым у мінулым годзе, хоць і не такая слабая, як спадзяваліся гаспадары. Там, дзе апрача гною прымяняліся мінеральныя ўгнаенні, ураджай выпаў значна лепшы. Таксама на нізкіх месцах бульба была лепшая.

У грамадзе Дубічы Царкоўныя сяляне масава куплялі мінеральныя ўгнаенні. Частку з іх прызначылі пад зімовыя культуры, рэшту — пад яравыя, на вясну. Умовы спрыяльныя: да кастрычніка ўгнаенні былі таннейшыя і былі яны блізка: у магазіне ў Дубічах. Калісь трэба было цэлы дзень траціць у Кляшчэлях, каб купіць і прывесці іх дамоў. Цяпер інакш — культура! Найбольш угнаенняў выкупіў у Дубічах Царкоўных Пётр Качко.

М. Панфілюк

Дарагое Сэрцайка!

Я вучуся ў сярэдняй школе. Пішу да цябе не таму, каб ты мне параіла, а таму, што мяне цікавіць, якое ты зоймеш становішча ў гэтай справе. Хто з нас мае рацыю: я ці мае сяброўкі па класу. А было гэта так.

Нядаўна я ўгаварылася з калегамса старэйшага класа нашай школы на фільм. Сустрэліся мы каля аднаго з кінатэатраў нашага горада. Ішоў вялікі дождж. Мы хацелі пайсці ў кіно раней, г.зн. на 18.00 гадзіну, але не атрымалі білетаў. А на пазнейшы сеанс я не згадзілася, бо гэта ўжо запозна для вучаніцы. Што тады рабіць? Мой калега запрасіў мяне тады да сябе дахаты, бо яны жывуць непадалёк кіно, да якога мы хацелі ісці. Я згадзілася. Пайшлі мы да бацькоў Янкі. Маці пачаставала нас смачнай кавай, пагаварылі, паглядалі альбомы і маркі, бо Янка захапляецца філатэлістыкай.

Так мы правялі больш гадзіны часу, і Янка адвёў мяне на аўтобус. Я паехала дамоў.

На другі дзень сяброўкі спыталі мяне, як я правяла, як яны назвалі, «рандку». Я ім і ўсё расказала. Пачалі смяяцца з мяне, што я пайшла да бацькоў Янкі. Хіба думаю за Янку выходзіць замуж, бо ў іншым выпадку не выпадае. А я, дарагое Сэрцайка, трактую Янку як калегу, думаю так сама і ён да мяне адносіцца. Адкажы мне, Сэрцайка, ці сапраўды я паступіла нетактоўна?

Кася з Б.

Кася! Напэўна ты паступіла добра. Замест таго, каб хадзіць па дажджы або сядзець у задымленай кавярні, ты правяла добра і весела час. Вы правялі час сапраўды па-сяброўску. Таму нічога тут смешнага і нетактоўнага не бачу, хіба толькі тое, што твае сяброўкі павінны ў цябе вучыцца паводзіць сябе ў адносінах да хлопцаў.

Сэрцайка

Новае Ляўкова. *Фота: М. Цялушэцкі.*

ГУРТОК — ДРУЖНАЯ СЯМ'Я

Пачаўся новы культурна-асветны сезон. Ажывіцца ў гуртках праца. Перш за ўсё пачнуцца гонкі за п'есамі, вершамі, гумарам, пачнецца падзел роляў... і пачнецца бяда. Камусьці не спадабалася быць Васькам ці Грышкам і ў сярэдзіне падрыхтоўкі да выступлення на сцэне ўсё разлятаецца. Развальваецца пастаноўка, развальваецца дзейнасць у гуртку. Ці можна гэта неяк папярэдзіць? Можна. У гуртку ж знаходзяцца людзі і кожны мае свае ўласныя зацікаўленні, іх іменна трэба выкарыстаць. Абмяркуем такую форму працы: групы зацікаўлення.

1. Драматычная група (у яе ўвойдуць члены, у якіх ёсць тэатральныя здольнасці).

2. Харавая група (добрыя спевакі, і не толькі з гуртка, старацца заахвоціць старэйшых).

3. Дэкламатарская група (добрыя дэкламатары).

4. Група збіральнікаў гумару.

З кожнай групы старшыня ў паразуменні з усім праўленнем выбярэ кіраўніка, які будзе адказны за дадзеную групу. Падкажу некалькі практычных парад. Члены драматычнай групы шукаюць матэрыял на сцэну. Тут маю на думцы п'есы на агляд, вечарыну, акадэмію і г.д. Харавая група збірае адпаведны (у залежнасці ад урачыстасці) песенны матэрыял, развучвае яго, рыхтуе песні на конкурс. Дэкламатары самі падбіраюць вершы (адпаведныя для кожнай вечарыны ці акадэміі), абмяркоўваюць іх на пасяджэнні гуртка.

Калі кожная група падрыхтуе як трэба, што да яе належыць, не будзе праблемы хутка і добра падрыхтаваць пастаноўку на сцэну. Старшыня будзе тады толькі кіраваць і шукаць лепшых метадаў і напрамкаў у культурнай працы гуртка ў асяроддзі. Трэба адзначыць, што такі падзел працы гуртка будзе патрабаваць ад членаў уласнай ініцыятывы. Тут кожны будзе адчуваць сябе адказным за выкананне свайго ўласнага задання.

Не кожны аднак нарадзіўся з тымі ці іншымі здольнасцямі. Шмат ёсць членаў (можна іх называць пакрыўджанымі), якія ў час падрыхтоўкі пастаноўкі застаюцца збоку. Ім можна даверыць іншае заданне. Арганізаваць гурток зацікаўлення — разьбы, фатаграфікі ці рысунку. А прапанаваць збіраць фальклор? У статуце таварыства выразна гаворыцца, што збіранне фальклору з'яўляецца адной з форм працы БГКТ. Раздзяліць тады членам, якія не ўдзельнічаюць у аматарскім руху, заданні збіраць народныя песні, гумар, казкі, легенды. Заахвоціць пакапацца ў мінулым сваёй вёскі: чаму яна так называецца: Кошкі, Рыбалы ці Чэхі? Гэта ж цікавая тэма. Не толькі для тых, хто будзе збіраць весткі, але і для ўсіх членаў гуртка, для тых таксама, хто ў будучыні зойме наша месца.

Вераніка Леанюк

ХОДНІКІ Ў НОВАЙ ВОЛІ

Шпаркім тэмпам ідзе зараз пракладка новых ходнікаў ў вёсцы Новая Воля, Беластоцкага павета. Кладзе іх брукаршчык Браніслаў Дмухоўскі (на здымку) з Міхалова. Брукаршчыку вялікую дапамогу ў пракладцы ходнікаў і кравэнжнікаў аказваюць мясцовыя жыхары, якія абавязваліся кожны насупраць свайго панадворка давесці пясок, ходнікавыя пліты, кравэнжнікі, а таксама дапамагчы ў пракладцы ходнікаў.

Варта адзначыць, што ў Новай Волі, вёсцы даўжынёю да 1,5 кіламетра, дагэтуль не было ходнікаў. Зрух у пракладцы ходнікаў наступіў у гэтым годзе.

Тэкст і фота: (яц)

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Julia, Anna, Genowefa", (polski), 2—3 „Zmartwychwstanie" (radz.), I i II cz. 4—7.

Нараўка

„Rezydent wywiadu" (radz.), „Trzy topole" (radz.), 3—7.

Нарва

„Kamo znany osobiście" (radz.), „Kamo niebezpieczna misja" (radz.), 4—7.

Дубічы Царкоўныя

„Babcia, dziadkowie i ja" (radz.), „Wierność" (radz.), 3—7.

Арэшкава

„Samolot odlatuje o 9-tej" (radz.), „Chewsburska ballada" (radz.), 6—7.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Kamo znany osobiście" (radz.), „Kamo niebezpieczna misja" (radz.), 4—7.

Орля

„Stopień ryzyka" (radz.), „Szerszeń" (radz.), 4—7.

Райск

„Biała karawana" (radz.), „Zdradziecki strzał" (radz.), 4—7.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Cierpkie wino" (radz.), 2—3. „Czas rozłąki" (radz.), 4—5. „Lebiediew contra Lebiediew" (radz.), 6—7.

Янаў

„Tagebuch" (polski), 4—7.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Trzy klucze" (jugosł.), 2—3. „Siedem niańiek" (radz.), 4—5. „Człowiek z przeszłością" (radz.), 6—7.

Мельнік

„Kardiogram" (polski), 2—3. „Czas rozłąki" (radz.), 4—5. „Testament uczonego" (radz.), 6—7.

Мілейчыцы

„Ballada o dziewczynie" (wietnamski), 2—3. „Rezydent wywiadu" (radz.), 4—5. „Czekajcie na listy" (radz.), 6—7.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„Cierpkie wino" (radz.), „Towarzysze podróży" (radz.), 4—7.

Новы Двор

„Był sobie dziad i baba" (radz.), „Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 4—7.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch", Warszawa, ul. Wronia 23.

Як працуе радыёвузел у Нарве

Рапартуе крыптанім «М.Л.»: «15 верасня 1971 года. Вечар. З увагай слухаю радыёкропку. Ідзе перадача аб сельскагаспадарчых справах. Пытанні важныя. Асабліва ў нас, на Гайнаўшчыне. Цягнемся ж у хвасце ваяводскага руху наперад. І надалей будзем абознікамі, калі не перастаім сваю задрыпаную гаспадарку на сучасныя рэйкі. Тады кожнаму варта паслухаць, як гэтыя справы выглядаюць у іншых. Але, відаць, у нараўскім радыёвузле думаюць інакш. У час гэтай перадачы неадназова радыёкропкі пераключалі на іншыя хвалі. Нёсся з іх свіст і балбатанне на незразумелых мовах. Хіба разумеў іх толькі той дзяжурны ў радыёвузле, які набраўся ўжо такой высокай культуры, што напляваць яму на нашы справы і на нас: яны яго, бачыце, нудзяць. Ён вышэй іх (і нас). Мабыць гэты «вучоны» забыўся ўжо, як граблі называюцца. Варта яму іх прыпомніць, бо круціць радыёперадатчык — не вялікая навука».

Варта ціцію гэта прыпомніць сапраўды, хоць, магчыма, справа тут не ў вялікапанскасці. Мог жа бядак з нуды спіцца і незразумелы болбат, які ўключаўся ў сельскагаспадарчую перадачу, зусім не зыходзіў з іншаземных хваляў, мо гэта была яго натхнёная прамова ў хвалюючай справе, мо ён у гэты час адкрываў спосаб, як без намаганняў пераўтварыць абознікаў у штурмавыя брыгады?

Так ці інакш — хуліган.

— Калі не кахаеш, дык хоць пусці пад парасон.

НІЎКА

— Знаёмцеся, — мой сябар...

Няшчасны муж

Адчула жонка: у дугу
Гнуць можна мужа. Гнуць
без меры.
І так сказала: — Не магу
У камунальнай жыць кватэры!..

І вось яна ў асабняку
І зноўку просіць, ледзь
не плача:
— Люблю я лес, люблю раку:
Пабудаваць патрэбна дачу...

І вось на дачы вечарком
Яна ўжо варыць з рыбы юшку
І кажа: — Што ж хадзіць
пяшком!
Набыць патрэбна легкавушку...

А муж даўно згубіў спакой —
Хоць ты вылузвайся
са скуры! —
Але ківае галавой,
І зноў падтаквае ёй, дурань.

А жонцы — хоць махлюй,
хоць крадзь,
І ўсё хай будзе шыта-крыта.
От, добра б казку пачытаць
Ёй пра разбітае карыта!

Марк Смагаровіч

У КАЗАРМЕ

Дзяжурны афіцэр уваходзіць у памяшканне для навабранцаў і пытае:

— Ці ў каго-небудзь з вас ёсць электратэхнічная адукацыя?

— Так точна, пане капітан! Я па адукацыі інжынер-электрык.

— Цудоўна! У такім выпадку назначаю вас адказным за тое, каб электрычнасць у казарме выключалі роўна ў 22.00!

У РАДЗІЛЬНЫМ ДОМЕ

— Ало, гэта пан Новак? Вас непакоіць з радзільнага дома. Некалькі мінут назад вы сталі бацькам прыгожага хлопчыка.

— О, дзякую, а не маглі б вы мне назваць імя шчаслівай мамы?

У П'ЯНЫХ

Двое п'яных ляглі спаць і накрыліся сваімі роварамі. Праз нейкі час адзін сказаў:

— Нешта мне холадна.

— Нічога дзіўнага, — заўважыў другі. — У заднім коле твайго ровара няма трохі спіц.

Талаваломка

З гэтых васьмі рысункаў толькі два аднолькавыя. Якія?

Адказ на заданне з папярэдняга нумара: Паляўнічы пад літарай Б. Ён робіць грубую памылку, наводзячы ружжо на субяседніка.

У ПАРЫЖЫ

— Ці былі ў цябе цяжкасці ў Парыжы з тваёй французскай мовай?

— У мяне — не. У французаў былі.

ПРАДАЙЦЕ КАЗЛА

Ідзе жалобная працэсія. За трунаю галосяць жанчыны, а крыху далей дзядзька казу вядзе. За ім — ячшэ група мужчын.

Насустрач знаёмы:

— Каго хаваюць?

— Цёшча мая памерла.

— А куды казла вядзеце?

— З сабою вяду. Ён бедную задушыў.

— Дык прадайце яго мне.

— Не прасіце, не прадам. Вось бачыце, колькі на яго пакупнікоў за мною ідуць.

У СУДЗЕ

— Вы ўкралі ў пацярпеўшага адзежу, калі ён купаўся. Што вы можаце сказаць у сваё апраўданне?

— У тым месцы купацца забаронена.

У ЛЕКАРА

Доктар: — Пакольк вы прыйшлі да мяне на прыём упершыню, мне здаецца, што было б добра, калі б вы расказалі мне аб усім ад самага пачатку.

Пацыент: — Зразумела, зразумела. І так, спачатку Бог стварыў неба і зямлю...

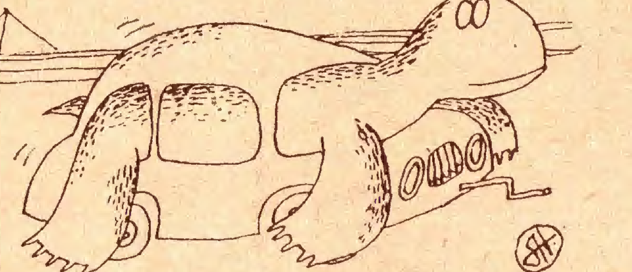

— Гэтыя гігантычныя чарапахі сталі зусім нахабныя!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Не за вочы чорныя

Словы А. Русака — Музыка Ю. Семянякі

Ціха растрывожыла
Думкаю-бяссонніцай
Вечна неспакойная
Ты, любоў мая.
Не за вочы чорныя,
Не за бровы смуглыя,
А за сэрца шчырае
Палюбіла я.

Знаю, не праложаны
Мне дарогі роўныя,
Кветкамі не сцелюцца
Сцежкі ў жыцці.

Пушчамі глыбокімі,
Горамі высокімі,
Рук не разнімаючы,
Нам з табой ісці.

Засвяціся яснаю,
Светлаю, нязгаснаю
Зоркаю шчасліваю
Ты, любоў мая.
Не за вочы чорныя,
Не за бровы смуглыя,
А за сэрца шчырае
Палюбіла я.

СКВАПНЫ КРОТ

На ўскрайку лесу жыў стары сквапны Крот. Каб іншыя звяркі не маглі карыстацца рознымі прыроднымі ласункамі, што раслі побач на палянцы, ён абгарадзіўся плотам.

Сквапны Крот хацеў, каб Зайчыха, якая насіла праз палянку капусту і моркву сваім зайчанятам, прапанавала яму хабар. Але Зайчыха не зрабіла гэта: у самой едакоў поўная хата.

Крот ускіпеў: «Я цябе ўсё роўна дапяку...» і перанёс агароджу далей. Зайчыха і тут не паддалася, пачала хадзіць у абход...

І Крот не вытрымаў: пачаў капаць яму пад сцяжынкаю, па якой хадзіла Зайчыха.

Але здарылася непрадбачанае. Па сцяжынцы ў пошуках спажывы бег Дзік. Мурог пад яго цяжарам абваліўся. З ямы, ля якой у нары затаіўся Крот, пачуўся енк... Крот застаўся без лапы.

Іншы раз і сярод людзей так здараецца. Ад злосці адзін аднаму яму капае і, як звычайна, сам у яе трапляе.

Ю. Герасіменка

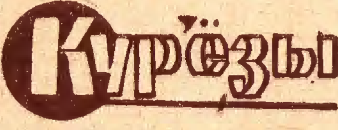

УЛАДАЛЬНІК ЧАТЫРОХ НЫРАК

Гэты выпадак здзівіў і пацыента і доктара. Нейкі Марсель Розенблас, паціздзесяцігадовы жыхар аўстралійскага горада Колак (Заходняя Вікторыя) адчуў востры боль у паясніцы і звярнуўся да доктара. У час медыцынскага агляду на прыёме ў урача-рэнтгенолага было знойдзена, што ў пацыента чатыры ныркі. Боль быў выкліканы захворваннем адной з нырак, якая была пасяхова выдалена. Цяпер Марсель адчувае сябе нармальна.

АДВАРОТНЫ БОК ПАПУЛЯРНАСЦІ

Мэр горада Уічыта (штат Канзас, ЗША) Майк Мур у адным інтэрв'ю так вызначыў прыкметы папулярнасці людзей у сваім штаце: «У чалавека, пра якога ў нас шмат гавораць, просяць аб аўтографы або адбіткі пальцаў».

ПАДСЛУХОЎВАННЕ РЫБ

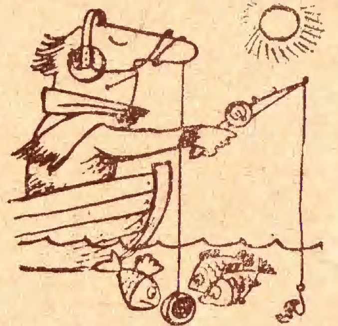

У Японіі электронная фірма выпусціла спецыяльны прыбор для падслухоўвання «размоў рыб». Апарат узмацняе слабыя гукі, якія робяць рыбы, так што рыбаку, які набіў руку на такім падслухоўванні, няцяжка вызначыць куды і на якую глыбіню закідваць вудачкі.

Курынаму хору і салавей не дапаможа.